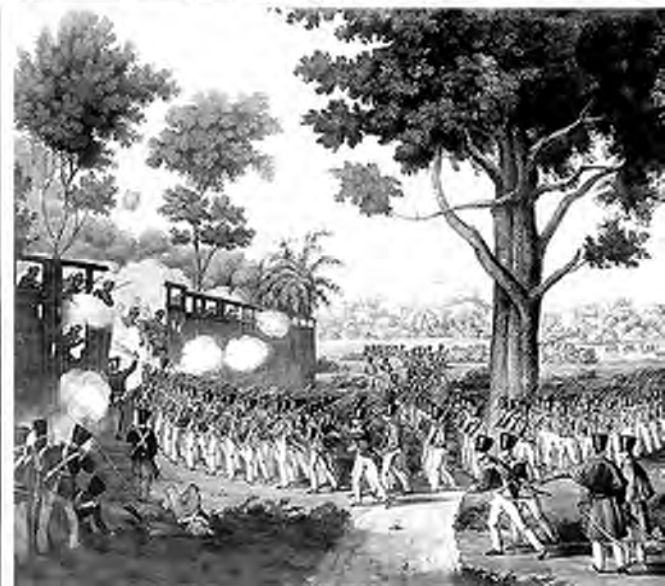

ဘုရင်အုပ်ချုပ်သောနိုင်ငံများ၊
ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်နှင့်လွတ်လပ်ရေး

ကျောင်းသားလက်စွဲ

အရွယ်ရောက်သူပညာရေးစာစဉ် လူမှုရေးသိပ္ပံ

အခန်း(၁) သက်ဦးဆံပိုင်ဘုရင်များနှင့် ၎င်းတို့၏ တိုင်းနိုင်ငံများ (ဘီစီ ၂၅၀၀- အေဒီ ၁၈၈၅)

မြန်မာ့သမိုင်း 3
သမိုင်းဆိုသည်မှာ 4
ဒဏ္ဍာရီများထဲမှ သမိုင်း အစဉ်အလာများ 5
ရှေးကာလများဆီက လူတို့ဘဝ 6
ရှေးဘုရင့်တိုင်းပြည်များ 7

အခန်း(၂) ကိုလိုနီနယ်ချဲ့ခေတ် (၁၈၈၅ - ၁၉၄၈)

ကိုလိုနီနယ်ချဲ့စနစ် 10
အင်္ဂလိပ် - မြန်မာ စစ်ပွဲများ 11
ကိုလိုနီခေတ်အုပ်ချုပ်ရေး 12
ကိုလိုနီနယ်ချဲ့စနစ်၏ မြန်မာနိုင်ငံအပေါ်ရိုက်ခတ်မှုများ 13
မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း လူမျိုးကွဲများ ပိုမိုတိုးပွားလာခြင်း 14
ပြည်ပသာသနာပြု အဖွဲ့များ 15
ကိုလိုနီဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုများ 16
ဗမာ့အမျိုးသားရေးဝါဒနှင့်သခင်လှုပ်ရှားမှု 18
ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း 19
ကိုလိုနီခေတ် တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များ 20

အခန်း(၃) ဒုတိယကမ္ဘာစစ် (၁၉၄၀ - ၁၉၄၅)

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်၏ ယေဘုယျသရုပ်သဏ္ဍာန် 21
ရဲဘော်သုံးကျိပ် 22
ဂျပန်သိမ်းပိုက်ခြင်း 23
ဗမာပြည်လမ်းမကြီးနှင့် လီဒိုလမ်းမ 24
စစ်တွင်းကာလ (BIA) နှင့် လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများအကြားရှိ ပြဿနာများ 25

အခန်း(၄) လွတ်လပ်ရေး လှုပ်ရှားမှု ကြိုးပမ်းမှုများ (၁၉၄၅ - ၁၉၄၈)

ဖဆပလ အဖွဲ့ချုပ်နှင့် အောင်ဆန်း-အက်တလီစာချုပ် 26
ပင်လုံစာချုပ် 27
လွတ်လပ်ရေးအကြိုကာလ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် ညှိနှိုင်းရာတွင် ဗြိတိသျှတို့၏ အခန်းကဏ္ဍ 28
၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ 29
ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် ဝန်ကြီးများအဖွဲ့ လုပ်ကြံခံရခြင်း 30

အခန်း(၁)

သက်ဦးဆံပိုင်ဘုရင်များနှင့် ၎င်းတို့၏ တိုင်းနိုင်ငံများ (ဘီစီ ၂၅၀၀ - အေဒီ ၁၈၈၅)

မြန်မာ့သမိုင်း

မြန်မာ့သမိုင်းဆိုသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းနေထိုင်ကြသူအားလုံးတို့၏ အဖြစ်အပျက်အကြောင်းအရာများ ဖြစ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများဖြစ်သည့် ရခိုင်၊ ဗမာ၊ ချင်း၊ ကရင်၊ ကရင်နီ၊ ကချင်၊ ရှမ်းနှင့် အခြားတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုငယ်များ၏ အဖြစ်အပျက်အကြောင်းအရာများဖြစ်သည်။ သင်တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံမှဖြစ်လျှင် ဤစံသတ်မှတ်ချက်အရ သင်တို့၏ အဖြစ်သနစ် များသည်လည်း မြန်မာ့သမိုင်း၏ တစ်ပိုင်းပင်ဖြစ်သည်။

သင်တို့သည် သင်တို့၏ သမိုင်းကြောင်းကို ပိုမိုထပ်မံလေ့လာခွင့်ရှိသကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံမှ အခြားသူတို့၏ သမိုင်းကြောင်းကိုလည်း ထပ်မံလေ့လာခွင့်ရှိနေပါသည်။ သင်သည် မြန်မာ့သမိုင်းနှင့်ပတ်သက်၍ တစ်စုံတရာသိရှိထားပြီး ဖြစ်သည့်အလျောက် သမိုင်းဆိုသည်မှာ ခေတ်ကာလတစ်လျှောက် အရေးပါသည့်ဖြစ်ရပ်များ၊ အသစ်ရှာဖွေတွေ့ရှိမှုများ၊ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများ၊ အပြောင်းအလဲအချိုးအကျွေးများနှင့် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသူတို့၏ အကြောင်းများဖြစ်သည်ဟူ၍ အမှတ်ရပါ။

သမိုင်းဆိုသည်မှာ

မြန်မာ့သမိုင်းသည် ယခုအချိန်ထိတိုင် အငြင်းပွားဖွယ်ရာဖြစ်သည်။ ရှေးယခင်ကာလများ၌ပင် ဤကမ္ဘာမြေပြင်တွင် နေထိုင်ကြသူ များ၏ ကဗျာများ၊ သီချင်းများနှင့် ပုံပြင်များထဲတွင် ပါဝင်သော သမိုင်းများ ကွဲပြားခဲ့ကြရာ ယနေ့ကာလထိတိုင် သမိုင်းနှင့်ပတ်သက်၍ သဘောမတူကြသေးပေ။

ယင်းကဲ့သို့ အငြင်းပွားနေကြရာတွင်ပါဝင်သည့် အချက်တစ်ချက်မှာ မြန်မာပြည်သို့ မည်သည့်လူမျိုးအုပ်စု အလျင်

ပျူတို့၏ ဘောဘောကြီးစေတီတော်

ရောက်သနည်း ဆိုသည်ကိုပင်ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးအုပ်စုအတော် များများမှလည်း ၎င်းတို့ဦးစွာရောက်ရှိခဲ့ကြကြောင်း သက်သေပြထား ကြပါသည်။ ကရင်လူမျိုးအတော် များများက ၎င်းတို့သည် ယခု မြန်မာနိုင်ငံဟု ခေါ်ဆိုသော ဤဒေသသို့ ဘီစီ (၇၃၉) ခန့်ကတည်းက ရောက်

ရှိနေထိုင်ခဲ့ သည်ဟု ဆိုပါသည်။ သမိုင်းပညာရှင်များ၏ ယူဆချက်မှာ တောင်ပေါ်နေလူအုပ်စုများသည် ရှေးနှစ်ထောင်ပေါင်းများစွာကပင် မြန်မာပြည်သို့ ရောက်ရှိနေထိုင်ခဲ့ကြသော်လည်း ယင်း မတိုင်မီ လူမည်မျှရောက်ရှိနေသည်ဆိုသည်ကို မခန့်မှန်းနိုင်ကြပေ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပျူလူမျိုးတို့၏ မင်းနေပြည်တော်ကို အစောဆုံးဘုရင့်နိုင်ငံတစ်ခု၏ သက်သေအဖြစ် တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ ပျူတို့ သည် အေဒီပထမရာစုကတည်းက မြို့ပြနိုင်ငံတည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။ ဗမာအချို့က ပျူတို့သည် ဗမာတို့၏ ဘိုးဘေးများဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသော်လည်း အချို့ကမူ ပျူမရောက်မီနှင့် ဗမာတို့က တကောင်းမြို့ကို ထူထောင်နိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။ တကောင်းသည် ရှမ်းတို့၏မြို့တော်ဖြစ်သည် ဟု ရှမ်းလူမျိုးအချို့ကဆိုပြန်သည်။ ရခိုင်လူများတို့ကလည်း ၎င်းတို့၏ ရှေးမင်း နေပြည်တော်များအပေါ် ဂုဏ်ယူကြပြီး မွန်တို့ကလည်း ၎င်းတို့သည် အရှေ့တောင်အာရှတွင် အခြေချနေထိုင်ခဲ့ကြသည်မှာ နှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀ ကျော်ခဲ့ပြီဟု ဆိုပါသည်။

အဖြစ်အပျက်များသည် အလွန်ကြာမြင့်လှပြီဖြစ်သဖြင့် အသေအချာပြောနိုင်ရန် ခက်ခဲလှသည်ဖြစ်ရာ မြန်မာနိုင်ငံသို့ မည်သည့် လူမျိုးအုပ်စု အလျင်ရောက်ရှိခဲ့သည်နှင့်ပတ်သက်၍ သမိုင်းပညာရှင်များလည်း အဖြေမထုတ်နိုင်ပေ။

သမိုင်းတစ်လျှောက်ထင်ရှားသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များအပေါ်တွင်လည်း ကွဲပြားသည့် အမြင်အမျိုးမျိုးရှိနေပါသည်။ ဘုရင်တစ်

ပင်ရွှေထီးသည် ဗမာတိုင်းရင်းသားများအတွက် သူရဲကောင်း တစ်ဦးဖြစ်သော်လည်း မွန်လူမျိုးတို့အတွက် ဖိနှိပ်ရက်စက် သူတဦးဖြစ်နေပြန်သည်။ ထို့အပြင် ကရင်တိုင်းရင်းသားတို့မှ လည်း တပင်ရွှေထီးသည် “တနာထူးစော” ဟုခေါ်သော ကရင် လူမျိုးတဦး ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ကြပါသည်။ သမိုင်းပညာရှင် များ ကြိုးစားဖော်ထုတ်ထားသည်မှာ မြန်မာပြည်တွင် တိုင်း ရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုများသည် လွန်ခဲ့သည့် နှစ်ပေါင်းများစွာက ပင် အခြေချ နေထိုင်ခဲ့ကြကြောင်း ရှေးကာလများ၌ လူများကဲ့သို့ အမျိုးသားရေး အတွေးအခေါ် ပြင်းထန်မှုမရှိကြောင်း သိရပါ သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ရှေးကာလများ၌ လူတယောက်သည် လူ မျိုးအုပ်စုများစွာနှင့် တကြိမ် သို့မဟုတ် အကြိမ်ဖန်များစွာ ကူး လူး ဆက်ဆံနိုင်ခဲ့ကြောင်း ဆိုပါသည်။

မြန်မာ့သမိုင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အခြားမေးခွန်းတစ်ခုမှာ အတိတ်ကာလမြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုများအ ကြား ဆက်ဆံရေးဖြစ်သည်။ ဗမာလူမျိုးအတော်များများက ပြောဆိုနေကြသည်မှာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုများသည် ကာ လရှည်ကြာစွာ ချစ်ကြည်ရင်းနှီး စွာဖြင့် နေထိုင်ခဲ့ကြပြီး ဗမာဘု ရင်များက လူမျိုးအုပ်စုတိုင်းကို ညီညွတ်စေခဲ့သည်ဟုဆိုပါသည်။

ယင်းယူဆချက်မှာ မြန်မာနိုင်ငံသားများ ညီညွတ်စွာ နေထိုင်သင့် ကြောင်း ဗမာတို့က ခပ်လွယ်လွယ်ရှင်းပြထားခြင်းတရပ် ဖြစ် သည်။ သို့သော် အခြားတိုင်းရင်းသားအုပ်စုများကလည်း ၎င်း တို့အား လွှမ်းမိုးချုပ်ချယ်လိုသော ဗမာအပါအဝင် အခြားလူ မျိုးအုပ်စုကြီးများနှင့် အမြဲတစေ တိုက်ခိုက်နေခဲ့ကြသည် ဟုဆို သည်။ ယင်းယူဆချက်မှာ ၎င်းတို့သည် ဗမာတို့၏ အစိတ်အ ပိုင်းတရပ် မဖြစ်လိုကြောင်း ခပ်လွယ်လွယ် ရှင်းပြထားခြင်းဖြစ် သည်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည့် အမှန်တရားမှာ မတူညီသည့် လူမျိုး အုပ်စုအချင်းချင်း တခါတရံ တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြပြီး တခါတရံ အတူ တကွ အလုပ်လုပ်ခဲ့ကြသည်ဟူသော အယူအဆနှစ်ခုကြား၌ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။

မြန်မာပြည်တွင်း၌ သုတေသနပြုလုပ်ရန် ခက်ခဲလှ သောကြောင့် သမိုင်းပညာရှင်များသည်လည်း အငြင်းပွားဖွယ်ရာ အကြောင်းအရာများအတွက် ဂဗာနဏ အဖြေထုတ်နိုင်ရန် ခက်ခဲပါသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ သမိုင်းပညာရှင်များသည် မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ထင်မြင်ယူဆချက်များ ထားရှိသည့်နည်းတူ သင်သည်လည်း သမိုင်းကို လေ့လာသောအခါ မိမိ ကိုယ်ပိုင် သီးခြား ထင်မြင်ယူဆချက်များကို ထားရှိနိုင်ပါသည်။

ဆွေးနွေးချက်။ ။ မြန်မာ့သမိုင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အဘယ့် ကြောင့် အယူအဆများ မတူညီကြကြောင်းကို ဆွေးနွေးပါ။

ဒဏ္ဍာရီများထဲမှ သမိုင်းအစဉ်အလာများ။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုများသည် ၎င်းတို့ မည်ကဲ့သို့ စတင်ဆင်းသက်ခဲ့ပုံများနှင့်ပတ်သက်၍ ဒဏ္ဍာရီသမိုင်းများ ရှိကြ ပါသည်။ အဆိုပါ ဒဏ္ဍာရီ သမိုင်းများကို

သိထားရန် လိုအပ်ပြီး သို့မှသာ ၎င်းတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများကို နားလည်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားတို့သည် ၎င်းတို့၏ ဒဏ္ဍာရီသမိုင်းများကို လူကြီးမှလူငယ်သို့ “ပါးစပ်ရာဇဝင်” အဖြစ် အဆင့်ဆင့် လက်ကမ်းခဲ့ကြပါသည်။ ရှေးဒဏ္ဍာရီများထဲမှ အဖြစ်အပျက်သည် အမှန်တကယ်ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု ယနေ့ခေတ်ကာလ၌ မယုံကြည်နိုင်လောက်သော်လည်း ရှေးအခါက ဒဏ္ဍာရီများထဲတွင်ပါရှိသော

အမှတ်လက္ခဏာအချို့သည် ယနေ့ခေတ်ကာလအတွက် အရေးကြီးလျက်ပင်ရှိနေပါသည်။ ဥပမာ - မွန်လူမျိုးတို့၏ အလံတော်၌ ရွှေဟင်္သာငှက်အား အမျိုးသားရေးလက္ခဏာအဖြစ် ထားရှိခြင်းဖြစ်သည်။

မွန်ဒဏ္ဍာရီတစ်ခု၏အဆိုတွင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာစုန်ဖြင့် ကြွချီရာ ယနေ့ ပဲခူးဟုခေါ်သော တောအရပ်၌ ရွှေဟင်္သာငှက်နှစ်ကောင်အားတွေ့ရှိခဲ့ရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ကျောက်ဆောင်စွန်းတစ်ခုပေါ်တွင်ရှိနေသော ဟင်္သာစုံပေါ်၌ ဟင်္သာမက ရပ်လျက်ရှိရာ တနေ့သောအခါ ဤဒေသ၌ မြို့ကြီးတမြို့ စည်ပင်ထွန်းကားလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း ဗုဒ္ဓက မိန့်ကြားခဲ့သည်ဟု အဆိုရှိပါသည်။ ယနေ့ကာလ၌ အဆိုပါဒေသအား ဟင်္သာကုန်းဘုရားအဖြစ် ကိုးကွယ်ထားရှိပါသည်။

ရှမ်းတို့၏ ဒဏ္ဍာရီတစ်ခုအရ “တီလင်းက” ဟုခေါ်သော ငှက်ကြီးတကောင်က ကိုယ်လေးလက်ဝန်ဖြစ်နေသော ဘုရင်မကြီးအား သူမနေထိုင်သည့် ဗုဒ္ဓဖွားမြင်ရာ ဒေသအနီးရှိအိမ်တော်မှ တောနက်ကြီးထဲသို့ သုတ်ချီသွားခဲ့သည်ဟု အဆိုရှိခဲ့သည်။ ထို့နောက် မင်းသားငယ်အား တောနက်ကြီးထဲ၌ မွေးဖွားခဲ့ရပြီး ကြီးပြင်းလာသောအခါ နတ်တို့က မင်းသားအား စောင်းတလက်ကို လက်ဆောင်အဖြစ် ပေးခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ တနေ့သောအခါ မင်းသားသည် စောင်းသံဖြင့် ဆင်များကိုဦးဆောင်၍ မိခင်ဘုရင်မကြီးအား ငှက်ချီရာအရပ်သို့ အရောက်ပြန်နိုင်ခဲ့ပြီး

ဘုရင်တပါးဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ ၎င်းထီးနန်းစိုက်ရာ အဆိုပါအရပ်ကိုလည်း “မိုင်းမော်” နေပြည်တော်ဟု ခေါ်တွင် စေခဲ့သည်။ “မော်” ဟုခေါ်သော ရှမ်းဘာသာစကား၏အဓိပ္ပါယ်မှာ “ခေါင်းကိုက်ခြင်း” ဖြစ်ပြီး အဆိုပါဒေသ၌ မိခင်ဘုရင်မကြီးခေါင်းကိုက်စဉ် ငှက်ကြီးမှ သုတ်ချီသွားသောကြောင့်ဖြစ်သည်ဟုဆိုထားပါသည်။

ဒဏ္ဍာရီတစ်ခု၏အဆိုမှာ ကရင်လူမျိုးတို့သည် သဲမြေများ စီးဆင်းရာအရပ် ကို ဖြတ်ကျော်၍ယခု မြန်မာနိုင်ငံ ဟုခေါ်ဆိုရာအရပ်သို့ ဝင်ရောက်ခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။ အဆိုပါ နေရာသစ်အား ကရင်ဘာသာဖြင့် “ကော်လား” ဟု အမည်ပေးခဲ့ရာ စိမ်းလန်းသောတိုင်းပြည်ဟု အဓိပ္ပါယ်ရပါသည်။ အလွန်လှပသော နေရာဒေသဖြစ်သောကြောင့် “ကော်သူးလေး” ဟု ကရင်ဘာသာဖြင့် ပြောင်းလဲမှည့်ခေါ်ခဲ့ကြပြီး သာယာလှပ၍ ပြည့်စုံကြွယ်ဝပြီး ငြိမ်းချမ်းသောတိုင်းပြည်ဟု အဓိပ္ပါယ်ရပါသည်။

ချင်းတို့၏ ဒဏ္ဍာရီတစ်ခု၌လည်း ရှေးအခါက ကမ္ဘာကြီးသည် အလွန်တရာမောင်မိုက်သွားခဲ့ဖူးသည်ဟုဆိုသည်။ ချင်းဘာသာဖြင့် “သဇင်န်” ဟုခေါ်သည့် အမှောင်ထုထဲ၌ စိုးရွံ့ထိတ်လန့်ဖွယ်ရာဖြစ်ရပ် အများအပြား ဖြစ်ပွားခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။ အရာအားလုံးမက ထင်းခြောက်များနှင့် ကျောက် တုံးများပင် အသက်ရှင်နေသဖြင့် လူတို့သည် မီးကို မည်သို့မျှ မပြုလုပ်နိုင်ပဲ ဖြစ်ကြရသည်။ ဤထိတ်လန့်ဖွယ်ရာအမှောင်ထုကြီး အဆုံးသတ်သွားပြီးနောက် လူတို့သည် “ချင်းလုံ” ဟုခေါ်သော အပေါက်မှတစ်ဆင့် ကမ္ဘာကြီးထဲသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိခဲ့ကြသည်ဟုဆိုသည်။

ဆွေးနွေးချက်
ရိုးရာဒဏ္ဍာရီပုံပြင်များသည် လူတို့အတွက် အဘယ့်ကြောင့် အရေးပါသနည်း။

ရှေးကာလသမိုင်းမှ လူတို့၏ဘဝ

ရှေးဘုရင့်တိုင်းပြည်များ

ခရစ်မပေါ်မီနှစ်ပေါင်းတစ်ထောင်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ ဟု ကျွန်ုပ်တို့ယခုခေါ်ဆိုသောအရပ်ဒေသသို့ လူများရွှေ့ပြောင်း ရောက်ရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ထို့နောက် ကွဲပြားသည့် လူမျိုး အုပ်စုများသည် ဤဒေသ၌ နေထိုင်ခဲ့ကြရာအချို့မှာ မြေပြန့် ပိုင်းတွင် မြို့တော်များတည်ထောင်ခဲ့ကြပြီး အချို့မှာ တောင်ကုန်း တောင်တန်းများပေါ်တွင် ရွာတည်၍နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဤဒေ သရှိ အင်အားကြီးမားသောဘုရင်များသည် တခါတရံတွင် တ ရုတ်၊ အိန္ဒိယနှင့် တိုင်းနိုင်ငံအထိတိုင်အောင် ၎င်းတို့၏ အင်ပါ ယာများကို ထူထောင်ခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ ဘုရင့်နိုင်ငံများ၌ ပုံသေ နယ်စပ်သပ်မှတ်ထားရှိခြင်းမရှိဘဲ ဘုရင့်နိုင်ငံ၏ အင်အားအနည်း အများအပေါ်မူတည်၍ တိုင်းပြည်၏ ပုံသဏ္ဍာန်နှင့် အရွယ်အစား ပြောင်းလဲခဲ့ကြသည်။ ဘုရင်၏ဩဇာအာဏာသည် တိုင်းပြည်၏ ဗဟို၌ထိရောက်မှုရှိပြီးနယ်စွန့်နယ်ဖျားဒေသ၌ အားပျော့နေ လေ့ ရှိသောကြောင့် ဤကဲ့သို့သော ဘုရင့်နိုင်ငံများကို သမိုင်းပညာ ရှင်များက မန္ဒလစက်ဝိုင်း (Mandalas) ဟုခေါ်ကြသည်။

ထို့အပြင်ဘုရင်၏ ဩဇာအာဏာသည် ဘုရင့်နိုင်ငံ အတွင်းရှိပဏ္ဏာဆက်တိုင်းပြည်ငယ်လေးများ၏ ခေါင်းဆောင် များအပေါ်၌လည်း မူတည်နေတတ်သည်။ အပြန်အလှန် အားဖြင့် ဘုရင်သည် ဤခေါင်းဆောင်ငယ်များကို အကာအ ကွယ်ပေးရသည်။ ဤစနစ်ကို ဗဟိုမှ အာဏာဖြန့်ဝေစီးဆင်း သောစနစ် (Hierarchy) ဟုခေါ်ဆိုကြသည်။ အဆိုပါစနစ်တွင် ဘုရင်သည် ဩဇာအာဏာအကြီးဆုံး ဖြစ်၍ မင်းညီမင်းသားများ နှင့်အခြားအကြီးအကဲများမှာ ဩဇာမရှိသလောက်ပင်ဖြစ် သည်။ ရွာသူကြီးများမှာမူ ဩဇာအမဲ့ဆုံးပင်ဖြစ်ပေတော့သည်။

ရှေးအခါက အရှေ့တောင်အာရှဒေသသည် လူဦးရေ များပြားခြင်း မရှိသဖြင့်နေထိုင်အခြေချရန် နယ်မြေ ကျယ်ဝန်း ခဲ့သည်။ တိုင်းပြည် အကြီးအကဲများသည် စပါးစိုက်ရန်၊ ဘုရား ကျောင်းများဆောက်လုပ်ရန် စစ်တိုက်ရန်နှင့် နိုင်ငံချွဲထွင်ရန် လူ များလိုအပ်သည်ဖြစ်ရာ အဝေးတိုင်းပြည်များကို စစ်နိုင်သည့်အ ခါ၌ အဆိုပါစစ်ရှုံးတိုင်းပြည်မှလူများကို မြို့တော်၏ အနီးဝန်းကျင် သို့မကြာခဏ ခေါ်ဆောင်လာတတ်ကြသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ကွဲပြားသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုများ ရောနှောသွားကြပြီး အနုပညာအပါအဝင် အသိပညာ၊ အတတ်ပညာ၊ ကိုးကွယ်ယုံ ကြည်မှုနှင့် လယ်ယာလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ပုံများ မျှဝေပေါင်းစပ်ကုန် ကြသည်။ ထို့အပြင် ၎င်းတို့ သည် လူမျိုးအုပ်စုများ အချင်းချင်း သွေးနှောပေါင်းစပ်ကာ မဟာမိတ်များဖြစ်လာကြပြီး အခြားဒေ သများကို စစ်မက်တိုက် ခိုက်ခြင်းများ ပြုလုပ်လာကြသည်။

သာမန်ပြည်သူများ

ဘုရင်များစစ်တိုက်နေကြသည့်အခါ၌ လည်းကောင်း နန်းတော်များတည်ဆောက်နေကြသည့်အခါတွင်လည်းကောင်း သာမန်ပြည် သူအများစုသည် စပါးစိုက်၊ ငါးဖမ်း စသည်ဖြင့် သာ အသက်ရှင်နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ရွာငယ်များတွင် နေထိုင် ကြသော သာမန်ပြည်သူများတွင် ရွာသူကြီးတစ်ဦး သို့မဟုတ် မင်းသား တပါးပါးမှ အုပ်ချုပ်ပြီး အဆိုပါရွာသူကြီးက ၎င်းထက် ပို၍ ဩဇာ ကြီးသော အကြီးအကဲများကို လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ ဆက်သရလေ သည်။ ထို့အတွက် ရွာသားများသည် ကောက်ပဲသီးနှံများကို ပိုမို ရှာဖွေစုဆောင်းရသည်။ သို့မဟုတ် ဘုရင့်စစ်တပ်တွင် လိုက်ပါ

ပုဂံမြို့၊ မင်္ဂလာစေတီတော်။
၁၃ ရာစုတွင်တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့သည်။

ရန်ကုန်မြို့ရှိ အစ္စလမ်သာသနာဗလီကျောင်းတော်

အမှုထမ်းရသည်။ တောင်ပေါ်ဒေသတွင် နေထိုင် ကြသူများသည် မကြာခဏ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြသူများ ဖြစ်ကြ ၍ ဘုရင့်နေပြည် တော်နှင့် အဆက်အသွယ် သိပ်မရှိလှပေ။

ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု

ယနေ့ကာလကဲ့သို့ပင် ရှေးကာလလူမျိုးများ၌လည်း အကောင်းနှင့်အဆိုးမှာ အမြဲဒွန်တွဲလျက်ရှိနေခဲ့သည်။ လူများ သည် အဖြစ်အပျက်၊ အကြောင်းအရာများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ပြီး နောက် အဘယ့်ကြောင့် ယင်းသို့ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည်ကို နားလည် ရန် ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ ထို့အတူ အဆိုးကို မည်ကဲ့သို့ ရှောင် ရှားရမည်နည်း၊ ပျော်ရွှင်မှုကို မည်သို့ရှာဖွေရမည်နည်းစသည် တို့ကိုလည်း နားလည်ရန် ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ ယင်းသို့ကြိုး စားရာတွင် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုက ၎င်းတို့ကို အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေခဲ့သည်။

ရှေးကာလများ၌ အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင် ကိုး ကွယ်ယုံကြည်မှုအမျိုးမျိုးလွှမ်းမိုးခဲ့ရာ နတ်ကိုးကွယ်သည့်ဝါဒ၊ ဟိန္ဒူဘာသာ၊ မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာ သာနှင့် အစ္စလာမ်ဘာသာ စသည်တို့ဖြစ်သည်။ နတ်ကိုးကွယ် ယုံကြည် ခြင်းသည် အရှေ့တောင်အာရှဒေသ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု၏

အစိတ်အပိုင်းတရပ်အဖြစ် နှစ်ပေါင်းများစွာပင် လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ ထို့နောက် အဆိုပါနတ်ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုသည် နောက်ပိုင်းတွင် ဝင်ရောက်လာသောဘာသာများနှင့် ရောနှောသွားခဲ့သည်။ ဟိန္ဒူဘာသာနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာသည်လည်း ဤဒေသသို့ ရှေးနှစ် ပေါင်းများစွာကပင် အိန္ဒိယမှ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ အရှေ့တောင် အာရှဒေသများတွင် ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာကိုးကွယ်မှု များ စွာထွန်းကားခဲ့သည်။ အစ္စလာမ်ဘာသာသည် (၁၃) ရာစုနှစ် တွင်ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံဟုခေါ်သည့် ဒေသ၏ အနောက်ဘက်သို့ လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ ထို့နောက် ခရစ်ယာန်ဘာ သာအား ဥရောပသားများ နှင့် အမေရိကန် သာသနာပြုများက ဤဒေသသို့ရောက်ရှိစေခဲ့သည်။ ဤကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအား လုံး သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကွဲပြားခြားနားသည့် တိုင်းရင်း သားလူမျိုး အုပ်စုအားလုံးအတွက် အရေးပါလျက်ပင်ရှိနေသည်။

ဆွေးနွေးချက်

မြန်မာ့လူမှုဘဝများ မည်ကဲ့သို့ပြောင်းလဲခဲ့ သ နည်း။ ရှေးကာလများ၌လည်း မည်သို့ပြောင်းလဲခဲ့သနည်း။ ယနေ့ကာလထိတိုင် လူမှုဘဝများတူညီလျက်ပင် ရှိပါသ လား။

ရှေးဘုရင့်တိုင်းပြည်များ

မြန်မာ့သမိုင်းတလျှောက်တွင် ကွဲပြားသည့် လူမျိုး အုပ်စုများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများအချင်းချင်း ထိတွေ့လွှမ်းမိုးမှုများရှိခဲ့သည်။ သမိုင်းကြောင်းမှအချို့အရေးပါသည့် အဖြစ်အပျက်များ၊ နေရာဒေသများနှင့် လူများကို အောက်ပါ အတိုင်း တွေ့ရသည်။ တောင်ပေါ်နေလူမျိုးအုပ်စုများသည် အင်ပါယာများ ထူထောင်ခြင်း၊ အခြားလူမျိုးများအားစိုးမိုးအုပ်ချုပ်ခြင်းမရှိကြပဲ ၎င်းတို့၏နေရာဒေသများ၌သာ အခြေချနေထိုင်ကြသည်။ ကရင်၊ ကရင်နီ၊ ကချင်၊ ချင်း၊ နာဂ၊ ပအိုဝ်း၊ ပလောင်၊ ပဒေါင်၊ ကိုးကန်၊ ဝ နှင့် အခြားလူမျိုး၊ အုပ်စုအချို့သည် တောင်ပေါ် ဒေသများတွင် နေထိုင်ကြသည်။ သို့သော်လည်း အချိန်ကာလကြာမြင့်လှပြီ ဖြစ်သဖြင့်အဆိုပါတောင်ပေါ်နေလူမျိုးအုပ်စုတို့ ၏ အသက်ရှင်နေထိုင်ကြပုံနှင့်ပတ်သက်၍ သမိုင်းဆိုင်ရာအထောက်အထားများရရှိရန် ခက်ခဲလှပါသည်။

အေဒီ(၁) ရာစု

ပျူလူမျိုးများ ဗိဿနိုးမြို့ကို တည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။

အေဒီ(၂) ရာစု

မွန်လူမျိုးများက သုဝဏ္ဏဘူမိ(ယခုသထုံမြို့)ကို ထူထောင်ပြီး အရှေ့တောင်အာရှဒေသများနှင့် ကုန်သွယ်ခဲ့ကြသည်။

အေဒီ(၃) ရာစု

ရခိုင်လူမျိုးများသည် ဓညဝတီနေပြည်တော်ကို ထူထောင်ခဲ့ပြီး ဤမြို့တော်သည် အိန္ဒိယနှင့်ကုန်သွယ်ရာ၌အရေး ပါခဲ့သည်။

အေဒီ(၄) ရာစု

အိန္ဒိယ၌ ‘ဂုတ’ အင်ပါယာထွန်းတောက်ချိန်ဖြစ်သည့် (အေဒီ ၃၂၀-၄၆၇)၌ ဤဒေသသို့ ကုန်းလမ်း၊ ရေလမ်း၊ ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများတလျှောက် ဗုဒ္ဓဝါဒနှင့် ဟိန္ဒူဝါဒ တို့လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။

အေဒီ(၅) ရာစု

ပျူလူမျိုးတို့က ဟန်လင်းနှင့် သီရိခေတ္တရာမြို့များထူ ထောင်ခဲ့ပြီး အိန္ဒိယ “ဂုတ” အင်ပါယာနှင့် ဆက်သွယ်မှုများ ရှိ ခဲ့သည်။

အေဒီ(၆) ရာစု

ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ ဓညဝတီနိုင်ငံတော် ကျရှုံးခဲ့သည်။

အေဒီ(၇) ရာစု

ပျူ နှင့် ရခိုင်လူမျိုးတို့ ဆက်သွယ်မှုရှိခဲ့သည်။

အေဒီ(၈) ရာစု

ပျူလူမျိုးတို့ သီရိခေတ္တရာမြို့အားတည်ထောင်ပြီးနောက် ထီးနန်းကျရှုံးခဲ့သည်။ အာရှတိုက်အလယ်ပိုင်းမှ ဗမာလူမျိုးအုပ်စုများ ပိုမိုအခြေချလာသဖြင့် ဤဒေသ၌ ဗမာတို့ ၏ သြဇာအာဏာ တိုးပွားလာသည်။

အေဒီ(၉) ရာစု

- တရုတ်တောင်ပိုင်းရှိ “နန်ချို” ဘုရင်နိုင်ငံများက အထက်မြန်မာပြည်သို့သြဇာချဲ့ ထွင်လာသည်။
- ရှမ်းလူမျိုးတို့၏ “မိုင်းမော်ဝ်” ဘုရင့်တိုင်းပြည်သြဇာကြီးမားလာသည်။
- မွန်လူမျိုးတို့က “ရာမည” ဒေသဟုခေါ်သော ဝဲခူးနှင့် သထုံ၌ နန်းတည်ခဲ့ကြသည်။
- ဗမာနှင့် ပျူလူမျိုးတို့ ပုဂံနေပြည်တော်အားထူထောင်သည်။

အေဒီ(၁၁) ရာစု

ဗမာနှင့်မွန်လူမျိုးတို့အကြားထိတွေ့ဆက်ဆံမှု

၁၀၅၇ ၌ ဗမာဘုရင် အနော်ရထာက မွန်ဘုရင် မနုဟာကို စစ်နိုင်သဖြင့် သထုံမှ ပုဂံသို့ ယူဆောင်သည်။ ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓရဟန်းတော်များ၊ အနုပညာရှင်များနှင့် ဗိသုကာပညာရှင်များကို သထုံမှခေါ်ဆောင်၍ သသနာ့အဆောက်အဦးနှစ်ထောင် နီးပါး ပုဂံတွင် တည်ဆောက်စေခဲ့သည်။ မွန်စာပေအားအခြေခံ၍ ဗမာစာအားတီထွင်သည်။

- ၁၀၈၄တွင် ပုဂံ၌ ကျန်စစ်သားနန်းတက်သည်။ ၎င်းကို အိန္ဒိယနှင့်မွန်ယဉ်ကျေးမှုတို့ လွှမ်းမိုးသည်။ ကျန်စစ်သားမင်း သည် ဗုဒ္ဓဘာသာကို အားပေးသူတစ်ဦးဖြစ်ပြီး ကျော်ကြားလှသည့် အာနန္ဒာစေတီကို တည်ထားခဲ့သည်။

အေဒီ(၁၂) ရာစု

ပုဂံ၌ ဗမာနှင့် မွန်တို့၏ ယဉ်ကျေးမှုလက်ရာများ အထွတ်အထိပ်ရောက်သည်။

အေဒီ(၁၃) ရာစု

- ၁၂၈၇တပိုက်တွင် မွန်ဂိုတို့သည် ၎င်းတို့၏အင်ပါယာအား တရုတ်တောင်ပိုင်းမှ ဤဒေသသို့ချဲ့ထွင်ပြီး ပုဂံအင်အားကို ကျဆင်းစေပြီး ရှမ်းတို့၏အင်အားကို ကြီးမားစေခဲ့သည်။

-ရှမ်းပြည်နယ်ငယ်အများစုသည် ‘မော့ဝ်’ ဘုရင် ‘ဆိုးခမ်ဖာ’ (hsokanfah) (၁၃၁၁-၁၃၆၄)၏အုပ်ချုပ်မှုအောက်၌ ရှိခဲ့သည်။ ထိုဘုရင်၏အာဏာသည် အိန္ဒိယအာသံအထိပျံ့နှံ့ခဲ့သည်။

ဗိသုန်းမြို့ဟောင်းတည်နေရာ

အနော်ရထာဘုရင်

-ဆူကိုထိုင်း(Sukothai)နှင့် လန်န(Lan-na) ဒေသတို့တွင် ‘တိုင်း’(Tai) ဘုရင့်နိုင်ငံတော်တို့၏ သြဇာအာဏာကြီး မားခဲ့သည်။

-‘ဝါရီရူ’အမည်ရှိသော မွန်-ရှမ်းသွေးစပ်သောဘုရင်သည် လန်နနှင့်ဆူကိုထိုင်း တို့နှင့် အဆက်အ သွယ်ရှိခဲ့ပြီး ပဲခူးနှင့်မုတ္တမ၌ တံသာဝတီ ဟုခေါ်တွင်သော ဘုရင့်နိုင်ငံတော်ကို တည် ထောင်ခဲ့သည်။

-ယခုကမ္ဘာဦးယားတည်ရှိရာ အန်ကာအင်ပါယာမှ ခမာလူမျိုးများသည် မွန်နှင့်တိုင်း နယ်မြေများအထိရောက်ရှိ ခဲ့သည်။

အေဒီ(၁၄) ရာစု

-ဗမာနှင့် ရှမ်းလူမျိုးတို့ အင်းဝနေပြည်တော်ကို တည်ထောင် သည်။ ဗမာစာပေထွန်းတောက်ခဲ့ပြီး ဘာသာရေးဆိုင်ရာအနုပညာ လက်ရာများ ဖန်တီးခဲ့ကြသည်။

- မြန်မာနိုင်ငံတော်မြောက်ပိုင်း၌ ရှမ်းမင်းသားများသြဇာကြီး လာပြီး ဗမာဘုရင်အား တော်လှန်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။

ရခိုင်ပြည်၊ မြောက်ဦး

အေဒီ (၁၅) ရာစု

ရခိုင်လူမျိုးတို့မြောက်ဦး၌ နန်းတည်သည်။ ၁၄၃၃မှ ၁၇၈၅ထိတိုင်အင်အားနိုင်ငံတခုအား ထူထောင်နိုင်ခဲ့ပြီး အိန္ဒိယ နှင့် ဘင်္ဂါလီ ယဉ်ကျေးမှုလွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ မြောက်ဦးခေတ်၌ ကျော်ကြားလှသည်။ အနုပညာလက်ရာများ ထွန်းကားခဲ့သည်။ ဤဒေသသို့ ဥရောပသားများ ပထမဦးဆုံးရောက်လာပြီး မွန်လူမျိုးတို့နှင့် ကုန်သွယ်ခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့က စစ်တပ်နှင့် အခြားအတတ်ပညာများ ယူဆောင်လာခဲ့ကြသည်။

အေဒီ (၁၆) ရာစု

အန္တိယနယ်မြေအစိတ်အပိုင်းအချို့အား ပေါ်တူဂီတို့ သိမ်းပိုက်ပြီး ဒက်ချ်တို့က အင်ဒိုနီးရှားကို သိမ်းယူသည်။ အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ်နှင့် အခြားလူမျိုးတို့အရှေ့တောင်အာရှနှင့် ကုန် သွယ်ကြသည်။ ဗမာဘုရင်များ တောင်ငူ၌ နန်းတည်ကြသည်။

တောင်ငူဘုရင်များဖြစ်သည့် တပင်ရွှေထီးနှင့် ဘုရင့် နောင်တို့၏လက်ထက်များတွင် ၎င်းတို့၏ အင်ပါယာများကို အရပ်မျက်နှာအသီးသီးသို့ ချဲ့ထွင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့သည် မွန်၊ ရှမ်းနှင့် ရခိုင်များဆီမှ လက်ဆောင်ပဏ္ဍာ များရရှိခဲ့ကြပြီး ယခုထိုင်းဟုခေါ်သော ယိုးဒယားနှင့်လည်း စစ်တိုက်ခဲ့ကြသည်။ ဤစစ်ပွဲများက အင်ပါယာကို ချိနဲ့စေခဲ့သည်။ ပေါ်တူဂီလူမျိုး ဖိလစ်ပိုင်ပရစ်တိုခေါ် ဇင်ကာ က သံလျင်ကို သိမ်းယူ၍ မြို့တော် တည်ထောင်ရန်ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ သို့သော် ကြာရှည် မခံခဲ့ပေ။

အေဒီ (၁၈) ရာစု

ဗမာလူမျိုးတို့ ကုန်းဘောင်မင်းဆက်ကို ထူထောင်သည်။ ရွှေဘို၊ အင်းဝ၊ အမရပူရနှင့် မန္တလေးတို့၌ မြို့တော်များ တည်ထောင် အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည်။ ဗမာဘုရင် အလောင်းဘုရား (၁၇၅၂-၁၇၆၀) သည် မွန်၊ရခိုင်နှင့် တောင်ပေါ်နေ လူမျိုးစုများ ကို ၎င်း၏ အင်ပါယာ အတွင်းသို့ သိမ်းယူခဲ့သည်။

အေဒီ (၁၉) ရာစု

မွန်၊ရှမ်း၊ရခိုင်နှင့် တောင်ပေါ်နေလူမျိုးစုတို့က ကုန်းဘောင်ဘုရင်များအား ဆန့်ကျင်တော်လှန်ခဲ့ကြသည်။ ကုန်းဘောင် ဘုရင်များ နှင့် ဗြိတိသျှတို့သည် ၁၈၂၄၊ ၁၈၅၂ နှင့် ၁၈၈၅ ခုနှစ်များတွင် စစ်ပွဲများ ဖြစ်ပွားခဲ့ကြသည်။ ၁၈၈၅တွင် ကုန်း ဘောင် မင်းဆက်အဆုံးသတ်၍ မြန်မာနိုင်ငံအား ဗြိတိသျှတို့ သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။

ဆွေးနွေးချက်

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကွဲပြားလှသော လူမျိုးအုပ်စုများသည် အချင်းချင်း နည်းမှန်လမ်းမှန်များဖြင့် မည်ကဲ့သို့ လွှမ်းမိုးခဲ့ကြသနည်း။ အချင်းချင်းဆိုးဝါးရက်စက်သော နည်းလမ်းများဖြင့် မည်ကဲ့သို့ လွှမ်းမိုးခဲ့ကြသနည်း။

အခန်း (၂)
ကိုလိုနီနယ်ချဲ့ခေတ် (၁၈၈၅ - ၁၉၄၈)

ကိုလိုနီနယ်ချဲ့စနစ်

ဥရောပတိုင်းပြည်များသည် ၁၅၀၀ ခုနှစ်များတွင် အာရှ၊ အမေရိက၊ အာဖရိကနှင့် ကမ္ဘာ့အခြားဒေသများသို့ ကိုလိုနီနယ်ပယ်များ ချဲ့ထွင်ခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့သည် ဥရောပနိုင်ငံ များမှ လူများကို ၎င်းတို့သိမ်းပိုက်ရာနိုင်ငံများဆီသို့ ပို့၍ အစိုးရများ ထူထောင်ကာ ဌာနေပြည်သူများကို စိုးမိုးအုပ်ချုပ် ခဲ့ကြသည်။ ပေါ်တူဂီတို့သည် အရှေ့တောင်အာရှဒေသသို့ ဦးစွာ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ယင်းနောက်တွင် စပိန်၊ ဗြိတိသျှ၊ ဒက်ချ်၊ ပြင်သစ်နှင့် အခြားလူမျိုးများအသီးသီးသို့ ရောက်ရှိခဲ့ကြသည်။ ၁၇ ရာစု အတွင်း ဗြိတိသျှတို့က အိန္ဒိယ၌ အင်ပါယာတစ်ခု စတင်ထူထောင် ခဲ့ပြီး ၁၉ ရာစုတွင် မြန်မာနိုင်ငံအထိ ချဲ့ထွင်ခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါဗြိတိသျှအင်ပါယာသည် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးအင်ပါယာ အင်ပါယာများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်ခဲ့ပြီး ၂၀ရာစု၌ ၎င်းတို့၏ အင်ပါယာအဆုံးသတ်ခဲ့သည်။

ဥရောပသားတို့သည် စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး၊ ဘာသာရေး အကြောင်းပြချက်များဖြင့် ကိုလိုနီနယ်ပယ်များ ချဲ့ထွင်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ အစိုးရများနှင့် ပုဂ္ဂလိက ပိုင်ကုမ္ပဏီကြီးများသည် အဆိုပါနယ်မြေများမှ သဘာဝအရင်း အမြစ်များနှင့် ကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများကို အလိုရှိခဲ့ကြသည်။ ငွေကြေးရလိုမှုနှင့် ကမ္ဘာ့နေရာဒေသအားလုံးအား ထိန်းချုပ်လို ခြင်းတို့ကြောင့် ကိုလိုနီနယ်ချဲ့များသည် နိုင်ငံရေး၊ သြဇာကြီးမား လာရန် ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင်ဥရောပသားအများစု သည် ဥရောပပြင်ပရှိလူများကို မယဉ်ကျေးသူများ သို့မဟုတ် အသိဉာဏ်အရ လူစဉ်မမီကြသူများဟူ၍ပင် ယုံကြည်ခဲ့ ကြသည်။

ဤအကြောင်းကြောင့်ပင် သူတို့သည် သူတို့နယ်ချဲ့ရာ

နိုင်ငံရှိလူများကို ညှဉ်းပန်းသတ်ဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ နယ်ချဲ့ အုပ်ချုပ် ခြင်းခံရသော လူမျိုးအများ၌ တိုးတက်သောယဉ်ကျေးမှုများ အ မှန်တကယ်ရှိခဲ့သည်ကို ကျွန်ုပ်တို့သိရှိခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့်နိုင်ငံရေးစနစ်များကို ခေတ်မှီတိုးတက် စေခြင်းဖြင့် ဒေသခံလူထုကိုအထောက်အကူဖြစ်လိမ့်မည်ဟု အချို့ ဥရောပတိုက်သားများကထင်မြင်ခဲ့ကြသည်။ အချို့လူနည်း စုများက အဆိုပါ အကူအညီများကို ကြိုဆိုခဲ့ကြပြီး အချို့မှာ ၎င်းတို့၏ဒေသများကို စိုးမိုးအုပ်ချုပ်စေသည်အထိပင်ရှိခဲ့သည်။ ဥရောပသားသနာပြုများကလည်း ခရစ်ယာန်ဘာသာကို အဆို ပါဒေသများတွင် ယုံကြည်ကိုးကွယ်လာစေရန် ကြိုးပမ်း ခဲ့ကြပြီး အချို့ဒေသခံများ လက်ခံယုံကြည်၍ အချို့က၎င်းတို့၏ မိရိုးဖလာ ယုံကြည်မှုကို ဆက်လက်ထိမ်းသိမ်းခဲ့ကြ သည်။

ကိုလိုနီနယ်ချဲ့စနစ်သည် ကမ္ဘာကို အကြီး အကျယ်လွှမ်း မိုးခဲ့ရာ နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေးကို တိုးမြှင့်စေခဲ့ပြီး ကမ္ဘာအရပ် ရပ်ရှိ မတူကွဲပြားသော လူမျိုး၊ ဝါဒများနှင့် အခြားသောအရာ များက အချင်းချင်း တွေ့ထိတိုးတိုက်မိစေခဲ့သည်။ အများစုသော ကိုလိုနီနိုင်ငံများသည် ၁၈ရာစု၊ ၁၉ ရာစု နှင့် ၂၀ ရာစုများတွင် လွတ်လပ်သော နိုင်ငံများ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ကိုလိုနီ နယ်ချဲ့တို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းများ နှင့် ၎င်းတို့သိမ်းပိုက်ခံရသူတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းများ တခုနှင့်တခု ထိတွေ့ရောနှောခဲ့ကြရာ ယနေ့ ထိတိုင် ကိုလိုနီနယ်ချဲ့စနစ်၏ ရောင်ပြန်ဟပ်မှုအချို့အား တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

ဆွေးနွေးချက်။ ကိုလိုနီနယ်ချဲ့စနစ်၏ အကျိုးသက်ရောက် မှုများကို ဆွေးနွေးပါ။

၂၀ ရာစုအစောပိုင်း ဗြိတိသျှအင်ပါယာပြမြေပုံ

အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲများ

အင်္ဂလိပ်တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံအား အိန္ဒိယမှတစ်ဆင့် သိမ်းယူခဲ့ကြသည်။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံအား တကြိမ်တည်းဖြစ် သိမ်းပိုက်ခဲ့ခြင်း မဟုတ်ပေ။ ဗြိတိသျှအင်္ဂလိပ်တို့သည် ၁၇ ရာစုနှင့် ၁၈ ရာစုအတွင်း နယ်စပ်အငြင်းပွားမှုကို အကြောင်းပြု၍ ကုန်းဘောင်ခေတ်မြန်မာ ဘုရင်များနှင့် စစ်ပွဲများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ထိုအချိန်၌ မြန်မာဘုရင်များတွင် နန်းတွင်းရေးလည်း ရှုပ်ထွေးနေ ခဲ့သည်။ ခါးပြဲအုပ်စုများသည် တခါတရံ၌ ရခိုင်ဒေသရှိ မြန်မာ ပိုင်နက်များကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်၍ ဗြိတိသျှ-အိန္ဒိယ နယ်မြေ ထဲသို့ ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်သွားလေ့ရှိသည်။ ဗမာဘုရင် ဘကြီးတော်လက်ထက် ၁၈၂၄တွင် အာသံနှင့် မဏိပူရဒေသ ရှိ

နက်နှင့် စစ်တပ်များရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အခြားအကြောင်း အချက်တစ်ခုမှာ ကုန်းဘောင်ဘုရင်များ၌ အခြားသောပြဿနာ များ ရှိနေခြင်းဖြစ်သည်။ ဘုရင့်မိသားစုအတွင်း၌နန်းတွင်းရေး ပြဿနာများ ရှိနေသည့်အပြင် ဗမာအင်ပါယာကို တော်လှန် ပုန်ကန်နေကြသည့် အခြားတိုင်းရင်းသား လူမျိုးအုပ်စုများ ရှိနေ သဖြင့် တိုင်းပြည်အား ထိန်းသိမ်းနေရသည့် ပြဿနာလည်း ဘုရင်၌ ရှိနေခဲ့သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ဘုရင့်ဩဇာကျဆင်းခဲ့ သည်။ မဟာဗန္ဓုလကဲ့သို့သော ဗမာစစ်သူကြီးများသည် အင်္ဂ လိပ်တို့အား ပြင်းပြင်းထန်ထန်တိုက်ခတ်ခဲ့ကြပြီး နောက်ပိုင်းတွင် စစ်ရှုံးခဲ့ရသည်။

ခါးပြဲ အုပ်စုများကို ဖမ်းဆီးရန် စစ်တပ် များ စေလွှတ်ခဲ့ သည်။ ဗမာတို့က အဆိုပါဒေ သအား မြန်မာနိုင်ငံ ၏ ပိုင် နက်ဟူ၍ မှတ်ယူ ကြပြီး ဗြိတိသျှတို့က သဘောမတူကြချေ။ ဤဖြစ်ရပ်က အင်္ဂ လိပ် -မြန်မာစစ်ပွဲကို ဖြစ်ပွား စေခဲ့သည်။

၁၉ ရာစု၌ ဗြိတိသျှတို့ကမြန်မာတို့အားတိုက်ခိုက်ပုံသရုပ်ဖော်ပန်းချီကား

ဗြိတိသျှနှင့်မြန်မာ အကြားတွင် ဖြစ်ပွား ခဲ့သည့် ပြဿနာ ရပ်များအားလုံးသည် စစ်ရေးကိစ္စရပ်များ သာမဟုတ် ခဲ့ ပေ။ လူမှုရေး၊ ကိုးကွယ် ယုံကြည်မှုနှင့် ရိုးရာ ဓလေ့များတွင်လည်း ဗြိတိသျှ နှင့်မြန်မာ တို့အကြား ပြဿ နာရပ်များစွာ ရှိ

အင်္ဂလိပ်မြန်မာ ပထမစစ်ပွဲတွင် အင်္ဂလိပ်တို့ စစ်နိုင်ခဲ့ ပြီး အာသံ၊ မဏိပူရနယ် များအပြင် ရခိုင်နှင့် တနင်္သာရီဒေသများ ကိုပါ သိမ်း ပိုက်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၁၈၅၂ တွင် အင်္ဂလိပ်မြန်မာ ဒုတိယစစ်ပွဲဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး အင်္ဂလိပ်တို့သည် အောက်မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ခဲ့ကြသည်။ နောက်ဆုံးအင်္ဂလိပ် မြန်မာစစ်ပွဲကို ၁၈၈၅ တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ရာ အင်္ဂလိပ်တို့သည် မန္တလေးမြို့ကို သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီး ဗမာကုန်း ဘောင်မင်းဆက် အဆုံးသတ်ခဲ့ရသည်။ ထို့နောက် အင်္ဂလိပ်တို့ သည် ဗမာဘုရင် သီပေါမင်းနှင့် ၎င်း၏ တော်ဝင်မိသားစု အား အိန္ဒိယသို့ ပို့ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၈၈၆ နှင့် ၁၈၈၇ ခုနှစ် များ အတွင်း ဗြိတိသျှဆန့်ကျင်ရေးတော်လှန်ပုန်ကန်မှုများ ပေါ်ပေါက် ခဲ့သည်ဖြစ်ရာ အင်္ဂလိပ်တို့သည် အဆိုပါတော်လှန်ပုန်ကန်မှုများ ကို နှိမ်နင်းခဲ့ကြပြီး မြန်မာနိုင်ငံသည် ဗြိတိသျှအင်ပါယာ၏ အစိပ် အပိုင်းတရပ် ဖြစ်ခဲ့ရသည်။

ခဲ့သည်။ ‘ဖိနပ်ပြဿနာ’သည် ထင်ရှားသော ဥပမာတရပ်ဖြစ် သည်။ မန္တလေးနန်းတွင်းသို့ ဗြိတိသျှတို့ ပထမအကြိမ် ရောက်ရှိချိန်၌ နန်းတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ရာတွင် အင်္ဂလိပ်တို့ ဖိနပ်မချွတ်လိုကြချေ။ ယင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဗမာတို့ အလွန်ဒေါ သဖြစ်ခဲ့ကြရပြီး အင်္ဂလိပ်တို့က အဆို ပါမလေ့သည် ၎င်းတို့နှင့် အလွန်စိမ်းသည်ဖြစ်၍ ဘုရားရင်ပြင်ပေါ်သို့ တက်ရောက်သည် ဖြစ်စေ၊ နန်းတွင်းသို့ ဝင်ရောက်သည်ဖြစ် စေဖိနပ်မချွတ်ကြပေ။ ဗမာဘုရင်များက ဤသည်ကို အင်္ဂလိပ်တို့က မလေးမခန့် ပြု လုပ်သည်ဟု သတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂလိပ်နှင့် ဗမာ တို့သည် စစ်ကိုရှောင်လွှဲနိုင်မည့် အခြားနည်း လမ်းတစ်ခုတရား အတွက် တဘက်နှင့်တဘက် စကားပြောရန် အလွန်တရာ ခက်ခဲ ခဲ့ကြသည်။

ဆွေးနွေးချက်

အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲအပေါ်တွင် ဗြိတိသျှနှင့် ဗမာတို့အကြား ကွဲပြားသည့်အမြင်ရှုထောင့်များ ရှိနေခဲ့ ကြသည်။ ယင်းအမြင်ရှုထောင့်များအားဆွေးနွေးပါ။

အင်္ဂလိပ်မြန်မာစစ်ပွဲသုံးကြိမ်ဖြစ်ခဲ့ရာ၌ ဗမာကုန်း ဘောင်ဘုရင်များကို ဗြိတိသျှတို့ အနိုင်ရရှိခဲ့သည့်အကြောင်း ရင်းများအနက် တချက်မှာ ဗြိတိသျှတို့၌ ကောင်းမွန်သော လက်

ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေး

လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံ၏ နယ်မြေဒေသအားလုံးကို ဗြိတိသျှတို့က သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်ဖြစ်ရာ ၎င်းတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ အား မည်သို့အုပ်ချုပ်ရမည်ဆိုသည်ကို အတိအကျ ဆုံးဖြတ်ခဲ့

၁၈၅၃ မှ ၁၈၇၈ ထိအုပ်ချုပ်ခဲ့သော မင်းတုန်းဘုရင်၏ပုံတူပန်းချီ

ကြရသည်။ ကွဲပြားခြားနားသည့် နယ်မြေဒေသ အသီးသီးရှိ လူများသည် ကုန်းဘောင်ဘုရင်အား ဆန့်ကျင်ခဲ့ကြသည်ကို ဗြိတိသျှတို့ကောင်းစွာ သိရှိခဲ့ကြသော်လည်း ကွဲပြားလှသည့် လူမျိုးအုပ်စုများအကြား ဆက်ဆံရေးကို တိတိပပ မသိရှိခဲ့ချေ။ ယေဘုယျအားဖြင့် ဗြိတိသျှတို့တွေးထင်ခဲ့သည်မှာ တောင်ပေါ်နေ လူမျိုးအုပ်စုများနှင့် မြေပြန့်နေထိုင်ခဲ့သူများအကြား အခြေခံအားဖြင့် ကွဲပြားခြားနားကြသည်ဟူ၍သာ ဖြစ်သည်။ အမှန်တကယ်အားဖြင့် မြေပြန့်

ဌ်လည်း ကွဲပြားသည့် လူမျိုးအုပ်စုများစွာရှိသကဲ့သို့ တောင်ပေါ်ဌ်လည်း လူမျိုးအုပ်စုစွာရှိခဲ့ကြသည်။ ဥပမာ - ကရင်လူမျိုးအများစုသည် "Burma Proper" ဟုခေါ်သည့် ပြည်မ၌ နေထိုင်ကြသကဲ့သို့ ကွဲပြားသည့် လူမျိုးအုပ်စုအများအပြားနေထိုင်သည့် တောင်ပေါ်ဒေသများတွင်လည်း နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း ၁၈၅၇ တွင် သီးခြားဒေသများ (Excluded Area) ခေါ် ဝေးလံဒေသများနှင့် အစိုးရတိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်သည့် ဒေသများ (Ministerial Burma) ခေါ် ပြည်မဒေသများကို ခွဲခြားအုပ်ချုပ်သည့် စနစ်ဖြင့် ဗြိတိသျှတို့က နယ်မြေဒေသများ ပိုင်းခြားသပ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ Frontier Area ဟုလည်းခေါ်ဆိုသော သီးခြားအုပ်ချုပ်ရေးဒေသများတွင် ရှမ်းပြည်နယ်များ၊ ကချင်ပြည်နယ်တစ်ဝက်တစ်ဒေသ၊ ချင်း၊ နာဂနှင့် ရခိုင်တောင်ပေါ်ဒေသများပါဝင်ပြီး နယ်မြေပမာဏအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သုံးပုံတစ်ပုံခန့် ရှိသည်။

ဗြိတိသျှတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံအား ပြည်နယ်ပြည်မဟူ၍ ဒေသနှစ်ခုအဖြစ် ခွဲခြားအုပ်ချုပ်သည့် မူဝါဒအရ တိုက်ရိုက် အုပ်ချုပ်ရေး နှင့် အစိုးရအစောင့်ရှောက်ခံအုပ်ချုပ်ရေးဟူ၍ အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ အခွန်ငွေရရှိရေးအတွက် ဗြိတိသျှတို့သည် တောင်တန်းဒေသခေါ် သီးခြားဒေသများကို သွယ်ဝိုက်အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည်။ ဒေသခေါင်းဆောင်များက ဗြိတိသျှအင်ပါယာအား သြဇာခံနေသမျှကာလပတ်လုံး အာဏာရရှိနေသည့် စနစ်ဖြစ်သည်။

ဗြိတိသျှတို့သည် ကုန်းဘောင်ဘုရင်တို့က တခါတရံ ဌ်အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည့်နည်းတူ ဥပဒေပြုအုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည်။ ကုန်းဘောင်ဘုရင်များထံသို့ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာဆက်သရသည့်နေရာတွင် ဗြိတိသျှတို့က အခွန်ငွေကောက်ခံခဲ့သည်။ သီးခြားအုပ်ချုပ်ရေးဒေသများ၌ပင်လျှင် ဗြိတိသျှတို့က အချိန်ကာလအလိုက် ကွဲပြားသည့် အုပ်ချုပ်ရေးပေါ်လစီများ ပြောင်းလဲကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ ချင်းတောင်တန်းဒေသအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်နှင့် ကရင်နီဒေသအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တို့ကို အသွင်ခြားနားထားသည်။

အစိုးရတရပ် လည်ပတ်နိုင်ရန် အလို့ငှါ ဗြိတိသျှတို့သည် အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေးဒေသနှင့် အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေးမဟုတ်သည့် ဒေသဟူ၍ ခွဲခြားထားခဲ့သည်။ ရှေးကာလများ၌ တည်ရှိခဲ့သော ကွဲပြားသည့် ဘုရင်နိုင်ငံများအကြား နယ်ခြားမျဉ်းများသည် ကာလကြာမြင့်လာသည်နှင့်အညီ ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။ သို့သော် ဗြိတိသျှတို့သည် ထိုင်းတရုတ်နှင့် အိန္ဒိယနယ်စပ်မျဉ်းများကို ပုံသေသပ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းကဲ့သို့ အခြားနိုင်ငံများနှင့် နယ်ခြားမျဉ်းသပ်မှတ်သည့် အခါ၌ အချို့လူမျိုးအုပ်စုများကို ခွဲထုတ်ခဲ့ပြီး အချို့ကို နိုင်ငံတစ်ခုအတွင်းသို့ ခေါ်ဆောင်စုစည်းခဲ့သည်။ နိုင်ငံများအကြား ပုံသေနယ်စပ်မျဉ်း များသပ်မှတ်သည့် နည်းတူ လူမျိုးအုပ်စုများအကြား၌လည်း ပုံသေနယ်စပ်မျဉ်းများ သတ်မှတ်နိုင်ရန် ဗြိတိသျှတို့ ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ ရှေးကာလများ၌ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအကြား ရှိနယ်စပ်မျဉ်းများသည် လူမျိုးအုပ်စုတစ်ချင်းစီ၏ သြဇာတက်လာပုံပေါ်တွင် မူတည်၍ ပြောင်းလဲမှုများ ရှိခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ဥရောပသားတို့က မည်သူသည် မည်သည့်လူမျိုးဖြစ်သည်ဟု ခွဲခြားထားသည့် အပြင် လူမျိုးအုပ်စုတစ်ခုနှင့် တစ်ခုကိုလည်း ခွဲခြားထားရှိခဲ့သည်။ ဤသည်ကို ခွဲခြားအုပ်ချုပ်ရေး မူဝါဒ (divided and rule policy) ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှတို့သည် လူမျိုးအုပ်စုများကို ခွဲခြားထားရှိခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့အနေနှင့် အုပ်ချုပ်ရလွယ်ကူသည်ဟု ယူဆခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် သေးငယ်၍ အင်အားနည်းပါးသည့် လူမျိုးအုပ်စုငယ်များ

ကို ကြီးမားသည့်လူမျိုးအုပ်စုများမှ အကာအကွယ် ပေးရာ ရောက်သည် ဟူ၍လည်း ဗြိတိသျှတို့အထင် ရှိခဲ့သည်။ ဥပမာ- ဗြိတိသျှဘားမားစစ်တပ်ကိုစတင် ထူထောင်သည့်အခါ ကရင်၊ ကချင်၊ ချင်းနှင့် အခြား လူမျိုးအုပ်စုငယ်များကို ဗြိတိသျှတို့က စစ်သားအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း တော် လှန်ပုန်ကန်မှုများကို နှိမ်နင်းရန် ဗြိတိသျှတို့က အဆိုပါစစ်သား များကို အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။

ကာလကြာမြင့်လာသည့်အခါသီးခြားအုပ်ချုပ်ရေး ဒေသများတွင် ပြည်နယ်ပြည်မနှင့်ကွာဟသည့် အခြေအနေ တရပ်ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ သီးခြား အုပ်ချုပ်ရေးဒေသများရှိ လူအ တော်များများက ဗြိတိသျှတို့သည်၎င်းတို့၏ သီးခြားအုပ်ချုပ်ရေး ဒေသများကို ဖွံ့ဖြိုးတန်သလောက် ဖွံ့ဖြိုးစေရန် ပြုလုပ်မပေး သို့မ ဟုတ် ထိုက်သင့်သည့် ပညာရေးကို လုပ်ဆောင်မပေးဟု ထင်မြင် လာကြသည်။ သို့သော်လည်း သီးခြားအုပ်ချုပ်ရေးဒေသများ ရှိလူများသည် ၎င်းတို့၏ ဒေသခေါင်းဆောင်များ အာဏာ

တည်ဆဲ ဖြစ်သောကြောင့် ပိုမိုလွတ်လပ်ခဲ့ကြသည်။ ဤသို့ ဖြင့် အဆိုပါပြည်နယ်ပြည်မနှင့် တောင်တန်းဒေသရှိ လူများသည် ပိုမိုကွဲကွာလာခဲ့ ကြသည်။ ယင်းကဲ့သို့ ကွဲပြားသွားခဲ့ခြင်းသည် နောင်တွင် အရေးကြီးသည့် အကြိုးဆက်များကို ဖြစ်ပေါ်လာ စေခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အုပ်စုများအ ကြားရှိ ပြဿနာအားလုံးက ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် ဗြိတိသျှတို့က မပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း ၎င်းတို့အကြားရှိ ကွဲပြားခြားနားမှုကို ဗြိတိသျှတို့က ပိုမိုတိုးပွားစေခဲ့သည်။

ဆွေးနွေးချက်

ပြည်နယ်၊ ပြည်မ ပိုင်းခြားသပ်မှတ်ခဲ့ခြင်း၏ ရေ ချည်အကျိုးဆက်အား ဆွေးနွေးပါ။ အကယ်၍ ဗြိတိသျှ တို့စတင်အုပ်ချုပ်စဉ်ကတည်း ကဒေသတစ်ခုတည်းအဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံကိုသိမ်း ပိုက်အုပ်ချုပ်ခဲ့လျှင် ယနေ့အချိန်တွင် မည်ကဲ့သို့ဖြစ်လာမည်ဟု သင်ထင်သနည်း။

ကိုလိုနီနယ်ချဲ့စနစ်၏ မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ရိုက်ခတ်မှုများ

ဗြိတိသျှတို့ မြန်မာနိုင်ငံအား ကိုလိုနီအဖြစ်သိမ်းပိုက် အုပ်ချုပ်ရာတွင် မြန်မာ့စီးပွားရေးနိုင်ငံရေးလူမှုရေးနှင့် ဘာသာ ရေးကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုများအပေါ် ရိုက်ခတ်မှုများစွာရှိခဲ့သည်။ ကိုလိုနီစနစ်က စီးပွားရေးကို ပြောင်းလဲစေခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှတို့ သည် ၎င်းတို့သုံးငွေကြေးကိုမြန်မာ့မြေပေါ်၌လည်းလာရောက် သုံးစွဲခဲ့ပြီး လူတိုင်းအား အသုံးပြုစေခဲ့သည်။ ရှေးယခင်ကာလ များဆီက ဆန်စပါးနှင့် အခြားကောက်ပဲသီးနှံများကို စားသုံး ရန် စိုက်ပျိုးခဲ့ကြသောလယ်သမားများသည် ဗြိတိသျှတို့ထံ ငွေ ကြေးဖြင့်ရောင်းချရန် စတင်စိုက်ပျိုးခဲ့ သည်။ ဗြိတိသျှတို့ သည်ကျွန်းသစ်၊ ရေနံ၊ သံနှင့် ကျောက်မျက်ရတနာများ အစ ရှိသည့် ကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများကို အင်္ဂလိပ်သို့ပြန်ပို့ခြင်း သို့မဟုတ် အခြား သို့ ရောင်းချခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။

ဗြိတိသျှတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံရေးစနစ် ပြောင်း လဲမှုများလည်းပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ကုန်းဘောင်မင်းဆက်ကိုလည်း အဆုံးသတ်စေခဲ့ပြီး ကျေးရွာများကို သားစဉ်မြေးဆက် အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသော မြို့သူကြီးများကို ဖယ်ရှားခဲ့သည်။ ၎င်းတို့ အစား သူကြီးများနှင့် ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ ခန့်ထားခဲ့ ကြသည်။ဗြိတိသျှတို့ကိုယ်၌ဘုရင်စနစ်ဖြင့်အုပ်ချုပ်သော တိုင်း ပြည်ဖြစ်သောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း ဗြိတိသျှဘုရင်မ ၏ အုပ်ချုပ်သောတိုင်းပြည်တစ်ခုအဖြစ်သို့ရောက်ရှိခဲ့ရသည်။ မြန် မာနိုင်ငံအတွက်ဘုရင်ခံတစ်ဦးထားရှိပြီး ဗြိတိသျှ-အိန္ဒိယအင် ပါယာအတွက် ကော်မရှင်နာမင်းကြီးတစ်ဦးနှင့် လက်ထောက်

တဦးတို့ထားရှိအုပ်ချုပ်စေခဲ့သည်။ အမျိုးမျိုးသောဌာနများကို အုပ်ချုပ်ရန် နယ်ချဲ့ကိုလိုနီအရာရှိများထားရှိခဲ့ကြသည်။ ၁၉၂၃ နောက်ပိုင်း တွင် ဗြိတိသျှတို့က ဒိုင်အာခီအုပ်ချုပ်ရေးစတင်ခဲ့ပြီး မြန်မာလူမျိုးအနည်းငယ်သည် အစိုးရအဖွဲ့၏ အုပ်ချုပ်ရေးရာထူး နေရာအချို့ကိုရရှိခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်းအရေးကြီးသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်သည့်ရာထူးများကို ဗြိတိသျှတို့ဆက် လက်ရယူထားခဲ့ကြသည်။ ၁၉၃၅ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတို့သည်အင်္ဂ လိပ် များကဲ့သို့ ဗမာနှင့် အခြားလူနည်းစုများကို ရာထူးနေရာ ပေးထားသော အုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအား စက္ကူဖြူစာတမ်းအရ ခွင့်ပြုခဲ့သည်။

ဗြိတိသျှတို့သည် မြန်မာတို့၏ လူမှုဘဝများကိုလည်း အလားတူပြောင်းလဲစေခဲ့သည်။ ၎င်းတို့သည် မြို့တော်များကို ခေတ်မီအောင် တည်ဆောက်ခဲ့သဖြင့် ကျေးလက်နေပြည်သူ များနှင့် မြို့ပြနေသူတို့အကြား လူမှုဘဝလွန်စွာကွာခြားခဲ့ကြ သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတဝှမ်း ကျောင်းများနှင့်ဆေးရုံများ ဆောက် လုပ်ပေးခဲ့သော်လည်း အထူးသဖြင့် မြို့ကြီးများတွင် ပိုမိုတည် ဆောက်ပေးခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်တို့သည် ကျောင်းများတွင် ဗြိတိ သျှအင်ပါယာကြီးက မြန်မာပြည်သူတို့အား မည်သို့ကောင်း မွန်အောင်ပြုလုပ်ပေးထားသည် စသည့်ကောင်းကွက်များကို သာ သင်ကြားပေးသော်လည်း ဗြိတိသျှတို့ မြန်မာနိုင်ငံအား သိမ်းပိုက်အုပ်ချုပ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မည်သည့်ဆိုး ကျိုးကိုမျှ ဆွေးနွေးသင်ကြားခြင်းမရှိပေ။ အင်္ဂလိပ်တို့သည် ရ

ထားလမ်း၊ ကားလမ်း စသည့်သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးကဏ္ဍအား တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးစေခဲ့ပြီး အခြားအခြေခံအဆောက်အအုံများကိုလည်း တည်ဆောက်ပေးခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် မြို့ပြများတွင် နေထိုင်သူများသည် ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ နည်းပညာ စသည့် အစိုးရဝန်ဆောင်မှုများကို ရရှိခံစားနိုင်ကြသည်။ နယ်ချဲ့ဥရောပသားများသည် ဒေသခံမြန်မာများကို အုပ်ချုပ်ရာ၌ အကူအညီရရှိရန် သို့မဟုတ် အလုပ်သမားများအဖြစ် အသုံးပြုရန် အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်လူမျိုးများကို မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ခေါ်ဆောင်လာခဲ့ကြသည်။

နောက်ဆုံးတွင် ကိုလိုနီနယ်ချဲ့စနစ်သည် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုကိုလည်း ပြောင်းလဲစေခဲ့သည်။ ကုန်းဘောင်မင်းများ ပြုလုပ်သကဲ့သို့ ဗြိတိသျှတို့သည် ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကာကွယ်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် ပြန့်ပွားစေခြင်းများ မပြုလုပ်ခဲ့ပေ။ အတိတ်ကာ

လများတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူအများစုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ သို့မဟုတ် နတ်ကိုးကွယ်သူများ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း ဗြိတိသျှတို့ ဝင်ရောက်လာပြီး နောက် သာသနာပြုအဖွဲ့များက လူအချို့တို့အား ခရစ်ယာန် ဘာသာဝင်အဖြစ်သို့ ကူးပြောင်းရောက်ရှိစေခဲ့သည်။ သာသနာပြုအဖွဲ့များသည် တောင်တန်းဒေသများတွင် နေထိုင်ကြသော နတ်ကိုးကွယ်သူများ ကို ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များအဖြစ်သို့ ကူးပြောင်းရာ၌ အလွန်အောင်မြင်မှုရှိခဲ့ကြသည်။ များစွာသော ကချင်၊ ချင်း၊ ကရင်နှင့် ကရင်နီလူမျိုးများသည် ခရစ်ယာန် ဘာသာကိုးကွယ်သူများ ဖြစ်လာခဲ့ကြသည်။ ထို့အတူ အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်လူမျိုးများသည်လည်း ၎င်းတို့၏ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုများကို မြန်မာနိုင်ငံသို့ ယူဆောင်လာခဲ့ကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း လူမျိုးခြားများ ပိုမိုတိုးပွားလာခြင်း

ကိုလိုနီစနစ်၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများအနက် အရေးပါသည့် အချက်တခုမှာ လူမျိုးခြားများ တိုးပွားလာခြင်းဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှနှင့် ဥရောပသားများသည် မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်အုပ်ချုပ်ရာတွင် အချို့မှာ ဒေသခံမြန်မာနိုင်ငံသားများနှင့် အပြန်အလှန် လက်ထပ်၍ သားသမီးများ ထွန်းကားခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ဗြိတိသျှတို့သည် ၎င်းတို့၏ အစိုးရရုံးများတွင် ဝန်ထမ်းအဖြစ် အသုံးပြုရန် အိန္ဒိယနွယ်ဖွား စာရေးစာချီများကို မြန်မာနိုင်ငံသို့ ခေါ်ဆောင်လာခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါအိန္ဒိယသားများကို အင်္ဂလိပ်တို့က ဦးစွာ လေ့ကျင့်သင်ကြားခဲ့ဖူးပြီး ၎င်းတို့၏ အကြောင်းကို ဗြိတိသျှအင်္ဂလိပ်တို့ ကောင်းစွာနားလည်သဘောပေါက်ထားသည်ဖြစ်ရာ ဒေသခံမြန်မာတို့အစား အိန္ဒိယသားတို့ကို ရုံးဝန်ထမ်းများအဖြစ် အသုံးချရန် အင်္ဂလိပ်တို့ ပိုမိုလိုလားခဲ့ကြသည်။ များစွာသော အိန္ဒိယလူမျိုးများနှင့် တရုတ်များသည် လယ်သမားများအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဆောက်လုပ်ရေးနှင့်

ခံယူ၍ မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အစိတ်အပိုင်းတရပ်ဖြစ် လာခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းတို့၏ ရိုးရာဓလေ့နှင့် ဘာသာစကားများကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းခဲ့ကြသည်။

အချို့မြန်မာနိုင်ငံသားများအတွက် ဤလူမျိုးကွဲအသစ်များကို လက်ခံရန် ခက်ခဲသည်။ အချို့က မြန်မာ့ဓလေ့ထုံးတမ်းများ ပျောက်ကွယ်သွားမည်ကို စိုးရိမ်ကြပြီး အိန္ဒိယလူမျိုးများကို ဗြိတိသျှတို့၏ အပေါင်းအပါများအဖြစ် ထင်မြင်ကြ၍ အိန္ဒိယလူမျိုးများကို မနှစ်သက်ကြပေ။ မြန်မာ့ သမိုင်းတွင် မြန်မာ - တရုတ်၊ မြန်မာ - အိန္ဒိယ၊ ပဋိပက္ခများ အကြိမ်ကြိမ် ဖြစ်ပွားခဲ့ကြသည်။ ကိုလိုနီတို့ ခေတ်အတွင်း အိန္ဒိယသားအများအပြားသည် ငွေတိုးချေးစားသူများ သို့မဟုတ် လယ်ပိုင်ရှင်ကြီးများ ဖြစ်လာခဲ့ကြပြီး ၎င်းတို့အား ချစ်တီးများဟု ခေါ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ လယ်မြေများကို မတရားသိမ်းပိုက်ခံရသည့် မြန်မာများ ဒေါသဖြစ်ကြပြီး တခါတရံတွင် လယ်ပိုင်ရှင်ချစ်တီးများကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် နောက်ပိုင်း ဗြိတိသျှတို့ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဆုတ်ခွါချိန်၌ အိန္ဒိယလူမျိုးငါးသိန်းခန့်သည် အင်္ဂလိပ်တို့နှင့်အတူ အိန္ဒိယသို့ ပြန်လည်ထွက်ပြေးခဲ့ကြသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် မြန်မာစစ်သားများနှင့် ဒေသခံမြန်မာများက ၎င်းတို့ အား တိုက်ခိုက်ကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယသားများ စွာအသတ်ခံခဲ့ရသော်လည်း အချို့ မှာ မြန်မာပြည်၌ ကျန်ရစ်နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။

မန္တလေးရှိ ဟိန္ဒူဘုရားကျောင်းတခု

လမ်းဖောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများကဲ့သို့ အခြေခံအဆောက်အအုံတည်ဆောက်ရေးစီမံကိန်းများတွင် အလုပ်သမားများအဖြစ်လည်းကောင်း လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသည်။ ကိုလိုနီအဖြစ်သိမ်းပိုက်အုပ်ချုပ်ခြင်းမခံရမီကပင် တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယ လူမျိုးအချို့ရှိနေခဲ့သည်။ သို့သော် (၁၉) ရာစုအတွင်းတွင်သာ လူဦးရေတိုးပွားလာခဲ့သည်။ အချို့မှာ မြန်မာဘာသာစကားသင်ယူပြီး မြန်မာအမည်

တရုတ်လူမျိုးအချို့တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ကျန်ရှိခဲ့ကြပြီး အချို့မှာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်နောက်ပိုင်းတွင် ဝင်ရောက်လာကြသူများဖြစ်ကြသည်။ အိန္ဒိယသားများကဲ့သို့ ငွေကြေးနှင့် ဩဇာအာဏာပိုမိုရရှိလိုသူများဖြစ်ကြရာ စီးပွားရေးလုပ်

ငန်းများတွင်တရုတ်လူမျိုးများအောင်မြင်ခဲ့ကြသည်။ဗမာအချို့က၎င်းတို့အား မူရင်းတိုင်းပြည်များသို့ပြန်ပို့လိုကြပြီး တရုတ်-ဗမာ အဓိကရုဏ်းများ ဖြစ်ပွားခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါလူမျိုးရေးအဓိကရုဏ်းများသည် စီးပွားရေးကျပ်တည်းပြီး လူအများအသက်ရှင်ရပ်တည်ရေးအတွက် ပင်ပန်းကြီးစွာ ရုန်းကန်ချိန်များတွင် ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်။

၁၉၆၇ ခုနှစ်တွင် အချို့သောတရုတ်များကဆန်ကို ဈေးမြင့်ရောင်းခြင်းနှင့်အချို့ကသူတို့ တရုတ်ခေါင်းဆောင်မော်စီတုန်းကို ထောက်ခံသည်ကိုပြသသည့်အနေဖြင့် ‘မော်စီတုန်း’ ရုပ်ပုံနှင့် စာတမ်းများပုံနှိပ်ထားသည့် အဝတ်အထည်များကို ဝတ်ဆင်ခြင်းတို့ကြောင့် ရိုက်နှက်တိုက်ခိုက်ခံခဲ့ရသည်။ ယင်းကဲ့သို့သော ပြဿနာရပ်များကိုဖြေရှင်းရန် လိုအပ်သည့် အခြေခံအကြောင်း တရားများစွာရှိသော်လည်း ပြဿနာပြေလည်အောင် အစိုးရကဖြေရှင်းပေးခဲ့ခြင်းမရှိသဖြင့် အပြစ်မဲ့ပြည်သူအများအပြား သေဆုံးခဲ့ကြရသည်။ ယင်းသို့ သတ်ဖြတ်မှုခံခဲ့ကြရသော်လည်း မြန်မာပြည်ရှိ အိန္ဒိယသားနှင့် တရုတ်လူမျိုးအားလုံးတို့သည်ငွေကြေးချမ်းသာ၍ ဩဇာကြီးမားသူများ မဟုတ်ကြချေ။

ယနေ့ချိန်၌ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသားအဖြစ်ရရှိရန် အလွန်တရား ခက်ခဲလှသည်။ လူမျိုးခြားများအနေဖြင့်၎င်း တို့၏ဘိုးဘေးများသည် ပထမ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲ (၁၈၂၄) မတိုင်မီ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အခြေချခဲ့ကြောင်းသက်သေပြနိုင်

၁၉၃၀ ဝန်းကျင်ခန့်က ရန်ကုန်ရှိတရုတ်ကုန်စိမ်းသည်များ

မှသာလျှင် နိုင်ငံဖြစ်ပိုင်ခွင့်ရှိလေသည်။ ဤမူဝါဒအရ မြန်မာနိုင်ငံသည် လူတိုင်းအားနိုင်ငံသားအဖြစ် လက်မခံနိုင်ကြောင်းပြသနေပြီး ကွဲပြားသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စု များအကြားခြားနားချက်များကိုလည်း ရောင်ပြန်ဟပ်နေလေသည်။

ဆွေးနွေးချက်

ကိုလိုနီခေတ်နှင့် ယင်းနောက်ပိုင်းကာလများအတွင်း တရုတ်နှင့်အိန္ဒိယနွယ်များအပေါ် မြန်မာအချို့ကအဘယ့်ကြောင့် မနှစ်မြို့ကြသနည်း။ မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ဥပဒေသည် တရားမျှတမှုရှိသည်ဟု သင်ထင်ပါသလား။ အဘယ့်ကြောင့် တရားမျှတသနည်း။ သို့မဟုတ် အဘယ့်ကြောင့် တရားမျှတမှု မရှိသနည်း။

ပြည်ပသာသနာပြုအဖွဲ့များ

၁၈၀၀ ပြည့်နှစ်အစောပိုင်းနှစ်များတွင် အမေရိကန်သာသနာပြုအဖွဲ့များသည် အောက်မြန်မာပြည်သို့ရောက်ရှိခဲ့ကြပြီး ပထမ အင်္ဂလိပ် မြန်မာစစ်ပွဲအပြီးတွင် ပိုမိုဝင်ရောက်လာခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါသာသနာပြုအဖွဲ့များသည် များစွာသော ကချင်၊ ကရင်၊ ကရင်နီနှင့် ချင်းလူမျိုးများကို ခရစ်ယာန်ဘာသာသို့ ကူးပြောင်းရောက်ရှိစေခဲ့ကြသည်။ ဘတ်စ်တစ် (Baptists) နှင့် ကက်သလစ်(Catholic)ဂိုဏ်းများအပါအဝင် အမျိုးမျိုးသော ကွဲပြားသည့် သာသနာပြုအဖွဲ့များ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့ကြသည်။

အချို့သူများသည် ခရစ်ယာန်ဘာသာသို့ကူးပြောင်းရောက်ရှိပြီး အချို့မှာ ယင်းသို့ကူးပြောင်းခြင်းမရှိခဲ့ကြချေ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ဗမာနှင့် မွန်လူမျိုးကဲ့သို့သော ဗုဒ္ဓဘာသာကို ရာစုနှစ်များစွာ ကိုးကွယ်လာကြသူများသည် ခရစ်ယာန်ဘာသာကို များစွာစိတ်ဝင်စားမှု မရှိကြချေ။ ကရင်အမြောက်အများမှာ မိရိုးဖလာကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုကိုဆက်လက်ခံယူနေဆဲဖြစ်သည်။ ကရင်တို့တွင် ၎င်းတို့၏ဘဝအခြေအနေများကို တိုးတက်ပြောင်းလဲစေမည့် အကြောင်းအရာများရေး

သားထားသည့် စာအုပ်တအုပ်နှင့်အတူ လူဖြူညီကိုတော်တ ဦးရောက်ရှိလာလိမ့်မည် ဟူသော ရှေးရိုးပုံပြင် ရှိထားသည်။ သာသနာပြုအဖွဲ့များက သမ္မာကျမ်းစာအုပ်နှင့်အတူ ၎င်းတို့ထံ ရောက်ရှိလာသောအခါ များစွာသော ကရင်လူမျိုးများက ယင်းအတိတ်နမိတ်ဆောင်သောပုံပြင် ပြည့်စုံမှန်ကန်လေပြီဟု ယုံကြည်လက်ခံခဲ့ကြသည်။ ကမ္ဘာ့ဒေသ အတော်များများတွင် ခရစ်ယာန်သာသနာပြုအဖွဲ့များသည် အဖိနှိပ်ခံ သို့မဟုတ်အစွန့်ပယ်ခံလူများကို အပြစ်တို့မှ ကယ်တင်ခြင်းသတင်းစကားနှင့် ၎င်းတို့၏ ကောင်းမွန်သော လူမှုရေးစွမ်းဆောင်မှု ကတိကဝတ်များဖြင့် ခရစ်ယာန်ဘာသာသို့ ကူးပြောင်းရောက်ရှိစေခဲ့သည်။ မည်ကဲ့သို့ပင် အသွင်အမျိုးမျိုးဖြင့် ကူးပြောင်းစေကာမူ ခရစ်ယာန်ဘာသာသည် လူအများထံ ပျော်ရွှင်ခြင်းကိုဆောင်ကျဉ်းပေးသည့် ဘာသာတရားဖြစ်လေသည်။

ခရစ်ယာန်သာသနာပြုများက ဘာသာကူးပြောင်းသူများအပေါ် လုပ်ဆောင်ပေးသည့် အဓိကအချက်များအနက် တခုမှာ ၎င်းတို့အားစာရေးစာဖတ်သင်ကြားပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်လေသည်။ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များအဖို့ သမ္မာကျမ်းစာကို ဖတ်

နိုင်ရန် အရေးကြီးသည်ဟု ခရစ်ယာန်သာသနာ့အဖွဲ့များက ခံယူထားကြသည်။ သို့ရာတွင် များစွာသောထိုလူမျိုးများတွင် သူတို့၏စကားကိုရေးသားသောစာမရှိသောကြောင့် သာသနာပြုများက ဘာသာစကားအရေးအသားကို ၎င်းတို့အတွက်တီထွင်ဖွံ့ဖြိုးပေးခဲ့သည်။ ၁၈၃၄ ခုနှစ်တွင် သာသနာပြုများက ကရင်ဘာသာစကားအတွက် အက္ခရာစာလုံးများကိုတီထွင်ပေးခဲ့သည်။ ၁၈၉၀ခုနှစ်တွင် ခရစ်ယာန်သာသနာပြု အိုလာဟန်ဆန်က ကရင်ဘာသာစကားအတွက် အက္ခရာစာလုံးများတီထွင်ပေးခဲ့သည်။ ထို့အတူသာသနာပြုအဖွဲ့များသည် ဘာသာကူးပြောင်း သူများ၏ ဘဝအခြေအနေများတိုးတက်လာစေရန်ဆေးရုံများ၊ ကျောင်းများတည်ဆောက်ပေးခဲ့ကြသည်။

ခရစ်ယာန်သာသနာပြုအဖွဲ့များသည် ယင်းကဲ့သို့သော အကျိုးတရားများ ဖြစ်ထွန်းအောင် လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသော်လည်း ယင်းသို့လုပ်ဆောင်မှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ဘာသာပြောင်းလဲကိုးကွယ်မှုများနှင့် မကိုးကွယ်သူများ အကြား ပြဿနာများ ဖြစ်ပွားစေခဲ့သည်။ အချို့တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများမှာ ဘာသာရေးကြောင့်ကွဲကြရသည်။ သာသနာပြုများက ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များကိုကူညီသည်။ သို့ရာတွင် ခရစ်ယာန်မဟုတ်သောသူများမှာအခြားခရစ်ယာန်မဟုတ်သောမြန်မာလူမျိုးများနှင့် ပိုမိုဆက်ဆံရေးပြေလည်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များသည် ဗြိတိသျှတို့နှင့် ပိုမိုနီးကပ်သောဆက်ဆံရေးရှိခဲ့ပြီး ဗြိတိသျှတို့ကိုဆန့်ကျင်သောမြန်မာများကမူ ခရစ်ယာန်ဘာသာသို့ပြောင်းလဲသူများကို နှိုင်းခြားသားများနှင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံသောကြောင့်မနှစ်မြို့ကြပေ။ အချို့မြန်မာများက လူတိုင်းသည် မိမိနှစ်သက်သည့် ဘာသာကို လွတ်လပ်စွာ ယုံကြည်ကိုးကွယ်ခွင့်ရှိသည်ဟု ခံယူကြသော်လည်း အချို့မှာ မြန်မာနိုင်ငံသားအားလုံးကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ဖြစ်စေလိုကြသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် တခါတရံ မြန်မာအချို့ကခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များကို တိုက်ခိုက်တတ်ပြီး သတ်ဖြတ်ခြင်းများပင်ရှိခဲ့သည်။

အိုလာဟန်ဆန်နှင့် ဘာသာကူးပြောင်းလာသောကရင်လူမျိုးများ

မြန်မာနိုင်ငံရှိခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များသည်အကာအကွယ်ရရှိရန် ဗြိတိသျှတို့နှင့် သာသနာပြုအဖွဲ့များဆီသို့ ပိုမိုနီးကပ်သွားစေခဲ့သည်။ များစွာသော ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်ကရင်လူမျိုးတို့သည် အင်္ဂလိပ်မြန်မာစစ်ပွဲများနှင့်ဒုတိယကမ္ဘာစစ်တွင်းတိုက်ပွဲများတွင် အင်္ဂလိပ်တို့ဘက်မှ ပါဝင်တိုက်ခိုက်ပေးခဲ့ကြပြီး မြန်မာတို့က အဆိုပါကရင်လူမျိုးများကိုအပြစ်ပေး ရန်ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ ဗြိတိသျှတို့လက်အောက်သို့မြန်မာတနိုင်ငံလုံးကျရောက်သွားချိန်တွင်ကရင်လူမျိုးများစွာကပျော်ရွှင်ကြပြီး ဗြိတိသျှတို့က၎င်းတို့အားဗမာများရန်မှအကာအကွယ်ပေးပေးလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ခဲ့ကြသည်။ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာကိစ္စသည် မြန်မာပြည်၌ အငြင်းပွားဖွယ်ရာကိစ္စတစ်ခုအနေဖြင့် တည်ရှိခဲ့ဖူးသည်။ သို့ရာတွင် ယနေ့ကာလတွင် လူများစွာက “အစိုးရကသည် ဘာသာတစ်ခုကိုသာအားပေးခြင်းမပြုဘဲ ပြည်သူ တို့၏လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်မှုအခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးရမည်” ဟူသော အယူအဆကိုလက်ခံယုံကြည်လာကြသည်။

ဆွေးနွေးချက်

“အစိုးရကသည် ဘာသာတစ်ခုကိုသာ အားပေးခြင်းမပြုဘဲ ပြည်သူတို့၏လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်မှု အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးရမည်” ဟူသောအယူအဆအား သင်ထောက်ခံပါသလား။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း။

ကိုလိုနီဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုများ

ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်ရေးကို ကရင်လူမျိုးများလောက်မည်သူမျှသဘောမကျချေ။ အခြားသောတိုင်းရင်းသားများကမူ ဗြိတိသျှ တို့တိုင်းပြည်အပေါ်အုပ်ချုပ်ပုံကိုမနှစ်သက်ပေ။ ၎င်းတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံကို ဗြိတိသျှလက်အောက်မှလွတ်မြောက်ကာ စည်း လုံးညီညွတ်သောနိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်လိုသောကြောင့် မြန်မာ့အမျိုးသားရေးဝါ’ကိုထောက်ခံခဲ့သည်။ ပထမအချက်အနေဖြင့် အင်္ဂလိပ်တို့သည်ဗုဒ္ဓဘာသာကိုမလေးမစားပြုသည်ဟု ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မြန်မာနိုင်ငံသားများ

ထင်မြင်ကြခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှအင်္ဂလိပ်တို့က မြန်မာဘုရင်အား ဖယ်ရှားပြီးနောက်ပိုင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ မည်သူ့ကိုမျှဘာသာရေးခေါင်းဆောင်အဖြစ်သို့ အရောက်ရှိမခံတော့ချေ။ ၁၉၀၆ ခုနှစ် အတွင်း ဗမာပညာတတ် အချို့က **Young Men's Buddhist Association (YMBA)** ခေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာကလျာဏယုဝအသင်းကိုဘာသာရေး နှင့်ယဉ်ကျေးမှုတိုးတက်ရန်အလို့ငှာ ထူထောင်ခဲ့ ကြသည်။ ၁၉၁၆ သို့ရောက်သောအခါ ဝိုင်အမ်ဘီအေအသင်းသည် နိုင်ငံရေးအခန်းကဏ္ဍ

တရပ်ကိုဖော်ဆောင်လာခဲ့သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် အင်္ဂလိပ်တို့က ဗုဒ္ဓဘာသာဘုရား ကျောင်းကန်အတွင်းသို့ ဝင်သောအခါ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မြန်မာများကဲ့သို့ ဖိနပ်ချွတ်ခြင်းမရှိသောကြောင့် ယင်းကဲ့သို့သောနိုင်ငံရေးအခန်းကဏ္ဍဆီသို့ ရောက်ရှိလာခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ၁၉၂၀ တွင် YMBA အသင်းကြီးသည်အခြားအဖွဲ့များနှင့် ပေါင်းစည်း၍ Greater Council of Burmese Associations (GCBA) အသင်းအဖြစ် ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် အိန္ဒိယနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ ခွဲထွက်ရေးနှင့် ဗြိတိသျှ တို့ထံမှ လွတ်လပ်ရေးရယူလိုသော ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ ပေါ်ပေါက်ရန် ဂျီစီဘီအေ အသင်းက စည်းရုံးဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဂျီစီဘီအေ ခေါင်းဆောင်များအဖြစ် ဦးချစ်လှိုင်၊ ဦးဘဖေတို့ ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ရခိုင်လူမျိုး ရဟန်းတော် ဦးဥက္ကမ အပါအဝင် ဦးဝိစာရ အစရှိသည့် ဗုဒ္ဓရဟန်းတော်များသည်ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကာကွယ်ရန်အလို့ငှါ နိုင်ငံရေးတွင်ပါဝင်လာခဲ့ကြသည်။ ဗြိတိသျှတို့သည် အဆိုပါရဟန်းတော်များကိုဖမ်းဆီးထောင်သွင်းအကျဉ်းချခဲ့ရာ ရဟန်းတော်ဦးဝိစာရသည် ထောင်တွင်းသင်္ကန်းရုံခွင့်မရသဖြင့် အစာငတ်ခံဆန္ဒပြရာ အကျဉ်းထောင်တွင်း၌ပင် ပျံလွန်တော်မူခဲ့သည်။ အဆိုပါရဟန်းတော်များက မြန်မာများကို ဗြိတိသျှ ဆန့်ကျင်ရေးစိတ်ဓါတ်ပိုမိုတိုးပွားစေခဲ့သည်။

ထိုအချိန်၌ နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်များတွင် ပညာသင်ကြားနေကြသော မြန်မာလူငယ်များသည်ဒီမိုကရေစီရေးနှင့် လွတ်လပ်ရေးအစရှိသည့် ဝါဒများကို လေ့လာသင်ယူခဲ့ကြပြီး မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာကာ ဗြိတိသျှဆန့်ကျင်ရေးအတွက် စည်းရုံးလှုပ်ရှားခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့သည်ကိုယ်ပိုင် အမျိုးသားပညာရေးစနစ်တရပ်ထူထောင်ရန်၁၉၂၀တွင်ကျောင်းသားသပိတ်ကြီးကို ရွှေတိဂုံဘုရား၌ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ဗြိတိသျှအစိုးရက ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်နှင့်အတူအမျိုးသားကျောင်းများ ဖွင့်ခွင့်ပေးပြီး မြန်မာများက အဆိုပါကျောင်းများကိုတာဝန်ယူဖွင့်လှစ်သင်ကြားပေးခဲ့သည်။ အမျိုးသားကျောင်းတွင် တက်ရောက်ပညာသင်ယူသည့် မြန်မာလူငယ်များသည် ယခင်က အင်္ဂလိပ်ကျောင်းများတွင်သင်ကြားပေးသည့်သမိုင်းဘာသာရပ်နှင့် အလွန်တရာ ကွဲပြားခြားသော သမိုင်းကို လေ့လာသင်ယူခဲ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသားရေးကျောင်းများတွင် တက်ရောက်သင်ကြားသူများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အင်္ဂလိပ်လုံးဝမရှိသင့်ဟုယုံခဲ့ကြသည်။

ကျပ်တည်းလှသည့်စီးပွားရေးအခြေအနေများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် တောင်သူလယ်သမား ပုန်ကန်မှုများလည်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၀ စီးပွားပျက်ကပ်ကြီး ကမ္ဘာတဝှမ်းရိုက်ခတ်ရာ စပါးဈေးကျဆင်းပြီး လယ်သမားများ အခွန်ပေး

ဆောင်ရန် ခက်ခဲလာခဲ့ကြသည်။ မည်မျှပင်ဆင်းရဲသောသူများ ဖြစ်ပါစေ “သဿမေမ” ဟုခေါ်သည့်အခွန်ကိုလူတိုင်းပေးဆောင်ကြရသည်။လယ်သမားများစွာတို့သည်၎င်းတို့ငွေကြေးချေးယူထားသော အိန္ဒိယသား ချစ်တီးများထံ၎င်းတို့၏လယ်ယာမြေများကိုရောင်းချခဲ့ရသည်။ ရဟန်းတော်တပါးဖြစ်ခဲ့ဖူးသူဆရာစံသည် ၁၉၃၀ မှ ၁၉၃၂

ဦးဥက္ကမ

အထိလယ်သမား ပုန်ကန်မှုများကို ဦးဆောင်ခဲ့သည်။ မြန်မာလယ်သမားများသည် ဗြိတိသျှတို့ကို တော်လှန်တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး ဗြိတိသျှ တို့မှလည်းပြင်းထန်စွာ နှိမ်နင်းခဲ့ကြသည်။ လယ်သမားအများအပြား သေဆုံးခဲ့ရပြီးဆရာစံအား ကြိုးမိန့်ပေးခဲ့သည်။ အဆိုပါတော် လှန်ပုန်ကန်မှုသည် ဗြိတိသျှအုပ်စိုးမှုကိုဆန့်ကျင်တော်လှန် ရန်မြန်မာပြည်သူများကိုလှုံ့ဆော်နိုင်ခဲ့သည်။ နောင်အခါ ဗြိတိသျှ အုပ်ချုပ်ရေးတွင်ပါဝင်လာသည့် ဒေါက်တာဘမော်နှင့် ဦးစောတို့သည် ယင်းတောင်သူလယ်သမားအရေးတော်ပုံတွင်ပေါ်ထွက်လာသူများဖြစ်ကြသည်။

ဆွေးနွေးချက်

ဗမာအမျိုးသားရေးဝါဒီများကို လက်တုံ့ပြန်ရာတွင် ဗြိတိသျှတို့သည် မြန်မာပြည်အုပ်ချုပ်ရေးတွင်အပြောင်းအလဲတချို့ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဥပမာ-ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းများကို ဖွင့်ခွင့်ပေးခဲ့သည်။ အခြားတဘက်၌လည်း ဗြိတိသျှတို့ သည် မိမိကို ဆန့်ကျင်သူ များကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဆန့် ကျင်နှိမ်နင်းခဲ့ကြသည်။ ဥပမာ-ဆရာစံသူပုန်ထမှုတွင် ပါဝင်သူများကို နှိပ်နင်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သင်သည် ၁၉၂၀ ပြည့်လွန်နှစ်များ သို့မဟုတ် ၁၉၃၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် ဗြိတိသျှကိုလိုနီတဦးဖြစ်ခဲ့လျှင် ဗမာအ မျိုးသား ရေးဝါဒကို မည်ကဲ့သို့ လက်တုံ့ပြန်မည်နည်း။ အဘယ့်ကြောင့် ယင်းသို့သင်ရွေးချယ်သနည်း။

“သဿမေမ”အခွန်
 သဿမေမ ဟူသည်ကား တိုင်းပြည်နိုင်ငံ၌ပေါ်ပေါက်ဖြစ်ထွန်းသမျှသောစီးပွားချမ်းသာတို့မှာမူမတ်ပြည်သူတို့နှင့် ညှိနှိုင်း၍ မည်ရွှေမည်မျှ ကောက်ခံထားသည့် ဥပဒေအတိုင်းအပိုအလိုမရှိနာကျည်းရအောင်အခွန်အတုတ်ခံယူခြင်းတည်း။ (ကိုးကား - သင်္ဂဟတရားလေးပါး)

ဗမာအမျိုးသားရေးဝါဒနှင့် သခင်လှုပ်ရှားမှု

ကျွန်ုပ်တို့ ယခင်ကလေ့လာခဲ့ကြသကဲ့သို့ မြန်မာလူငယ် အများအပြားသည် ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်ရေးကို ဆန့်ကျင်ကြသော အမျိုးသားရေး ဝါဒီများ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်များတွင်ဗြိတိသျှအုပ်စိုးမှုကိုမကျေနပ်သောကျောင်းသားအချို့သည် ၎င်းတို့ ကိုယ်ကို “သခင်” ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲလာခဲ့သည်။ ယင်းမတိုင်မီကာလများတွင် ဗြိတိသျှတို့ကိုသခင်ဟုမြန်မာတို့က ခေါ်ဝေါ်ခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် မိမိတို့လူမျိုးသည် သာမိမိတို့၏ အရှင်သခင်ဖြစ်သည်ဟု မြန်မာအမျိုးသားရေးခေါင်းဆောင်တို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၁ ခုနှစ်အစောပိုင်းတွင် ယင်းသခင်များကဒို့ဗမာအစည်းအရုံးကိုစတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှတို့အားဆန့်ကျင်ရန်နှင့် အမျိုးသားရေးခံယူချက်များကိုဖော်ပြရန် မြန်မာနိုင်ငံတစ်လျှောက်ရှိလူငယ်များသည် ဒို့ဗမာအစည်းအရုံးတွင် ပါဝင်လာခဲ့ကြသည်။

ဒို့ဗမာအစည်းအရုံးတွင် နာမည်ကြီးမြန်မာ့ခေါင်းဆောင် အများအပြားပါဝင်ပြီး သခင်ဘသောင်းနှင့်သခင်လေးမောင်တို့က စတင်တည်ထောင်ခဲ့သည်။ အများသူငါလေးစားသည့် ကျောင်းဆရာနှင့်နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်သူ သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်းသည်လည်း ဒို့ဗမာအစည်းအရုံး၏အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် နောက်ပိုင်း၌ အလွန်ကျော်ကြားသည့် ခေါင်းဆောင်နှစ်ဦးဖြစ်သော ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်ဦးနုတို့သည်လည်းဒို့ဗမာအစည်းအရုံးဝင်များဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါကျောင်းသားနှစ်ဦးသည် ၁၉၃၆ တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ ကျောင်းသားသမဂ္ဂဝင်များဖြစ်ကြပြီး၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများကြောင့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ ကျောင်းထုတ်ခံကြရသူများဖြစ်သည်။ ကိုနုက ကျောင်းပေါင်းစုံအား စည်းရုံးနေခိုက်တွင် ကိုအောင်ဆန်းက ဗြိတိသျှဆန့်ကျင်ရေးသတင်းစာတစ်စောင်တွင် အယ်ဒီတာလုပ်နေခဲ့သည်။ ထို့နောက် ကိုအောင်ဆန်းနှင့်ကိုနုတို့ကျောင်းထုတ်ခံရသည့်အပေါ် အခြားတက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများကဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြခဲ့ကြသည်။ လွတ်လပ်ရေးရလျှင် ပညာရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့်သက်ဆိုင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များအား ကိုယ်တိုင်ချမှတ်ဆုံးဖြတ်နိုင်မည်ဖြစ်၍ အဆိုပါကျောင်းသားများသည် ဗြိတိသျှအစိုးရထံမှ လွတ်လပ်ရေးကိုပိုမို ရယူလိုလာကြသည်။

နှစ်အနည်းငယ်ကြာသည့်အခါ အဆိုပါကျောင်းသားများသည် အလုပ်သမား၊လယ်သမားနှင့်ပေါင်းစည်းမိခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ၁၉၃၃တွင်အလုပ်သမားသမဂ္ဂကိုဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး၁၉၃၈

တွင် ရေနံမြေအလုပ်သမားသပိတ်ကြီး ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ဗမာအမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှု စတင်အားကောင်းလာခဲ့သည်။ ၁၉၃၈ တွင် ဗြိတိသျှတို့အားဆန့်ကျင်သည့် ငြိမ်းချမ်းစွာဆန္ဒပြပွဲတစ်ခု တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားတစ်ဦးဖြစ်သူ ကိုအောင်ကျော် အသတ်ခံခဲ့ရသည်။ ၎င်း၏သေဆုံးမှုကြောင့် မြန်မာပြည်သူလူထု အလွန်တရားမကျမနပ်ဖြစ်ခဲ့ကြရပြီး ဗြိတိသျှတို့အားဆန့် ကျင်တိုက်ခိုက်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက် ပိုမိုခိုင်မာလာစေခဲ့သည်။

ဗမာ့အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှု အရှိန်အဟုန်ပြင်းထန်လာခဲ့သော်လည်းမြန်မာနိုင်ငံနယ်စပ်ဒေသများတွင်နေထိုင်ကြသူများအားလုံး အဆိုပါလှုပ်ရှားမှုများပါဝင်ခဲ့ခြင်းမရှိပေ။ ဗမာ့အမျိုးသားရေးဝါဒီများအားလုံးသည်လူမျိုးအုပ်စုအား ဖြင့်ဗမာတစ်ခုတည်းမဟုတ်ပေ။ မွန်ခေါင်းဆောင် ဦးချစ်လှိုင်နှင့် ရခိုင်ခေါင်းဆောင်ဦးဥတ္တမတို့သည် အဆိုပါအမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှုအား မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးအတွက် ထောက်ခံခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း တောင်တန်းဒေသများတွင် နေထိုင်သူအနည်းငယ်ကသာ ၎င်းတို့၏ဒေသကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ အစိတ်အပိုင်းတရပ်အဖြစ်လက်ခံခဲ့ကြပြီး အများစုမှာသည် ဗမာပြည်မနှင့် မပေါင်းလိုကြပေ။ များစွာသောတိုင်းရင်းသား လူနည်းစုအုပ်စုများသည် ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင်နိုင်ငံများကို အလိုရှိခဲ့ကြသည် (သို့မဟုတ်)ဗြိတိသျှတို့အားအာဏာရှိမြေရှိစေလိုခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့တွင်ဗမာအမျိုးသားရေးဝါဒနှင့်မတူကွဲပြားသော ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင်အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှုများ ရှိနေခဲ့ကြသည်။ ယင်းအကြောင်းကြောင့် ဗမာ့အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှုတွင်တိုင်းပြည်တွင်းရှိလူတိုင်းပါဝင်ခဲ့ခြင်းမရှိပေ။

ဆွေးနွေးချက်

ဗမာ့အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှုသည်မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအားလုံးအပေါ်စိတ်ဝင်စားမှုရှိကြောင်းပြသခဲ့ပါသလား။ ယင်းလှုပ်ရှားမှုတွင် တိုင်းရင်းသားအုပ်စုအားလုံး ပါဝင်ခဲ့ပါသလား။ ၁၉၃၀ ခုနှစ်များတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုအားလုံးပါဝင်သော အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှု ဖြစ်ပေါ်နိုင်လိမ့်မည်ဟု သင်ထင်ပါသလား။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း

“ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် ဗမာ့အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှု၏ အရေးပါဆုံးခေါင်းဆောင်များထဲတွင် တဦးအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လွတ်လပ်ရေးဖခင်ဟု သူ့ကို လူအများကသတ်မှတ်ကြသည်။ သူသည် မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးအတွက် ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ ယုံကြည်မှုကိုရရှိရန်ကြိုးပမ်းခဲ့ပြီး နောက်ဆုံးတွင် လူများစွာ၏အကူအညီဖြင့် အောင်မြင်မှုရရှိခဲ့သည်။ ”

မောင်ထိန်လင်းဟု အမည်ရသော လူငယ်တဦးကို ၁၉၁၅ ဖေဖော်ဝါရီ(၁၃)တွင်မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းနတ်မောက်မြို့ငယ်လေးတွင် မွေးဖွားခဲ့သည်။ နောင်တွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းဟု ထင်ရှားလာမည့်လူငယ်ဖြစ်သည်။ သူ့အားသိကျွမ်းသူများက အောင်ဆန်းသည် အလွန်ရိုးသားဖြောင့်မတ်သည် ဟုဆိုကြသည်။ သူသည် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းပညာရေးကို သင်ယူပြီးနောက် အမျိုးသားကျောင်းတွင်ဆက်လက်သင်ယူခဲ့သည်။ သူသည်ထူးချွန်သောကျောင်းသားတစ်ဦးဖြစ်သည့်အပြင် (၁၉)ရာစုတွင်ဗြိတိသျှတို့အားခုခံတော်လှန်ခဲ့သူ ဗိုလ်လရောင်နှင့် ဆွေမျိုးတော်စပ်သူဖြစ်ရာ အထူးသဖြင့် မြန်မာ့အမျိုးသားရေးဝါဒအပေါ်စိတ်ဝင်စားမှုကြီးမားခဲ့သည်။

ကိုအောင်ဆန်းသည် ၁၉၃၂ တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သို့ရောက်ရှိခဲ့ပြီး နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများတွင်ပါဝင်လာကာ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားများသမဂ္ဂ၏ အိုးဝေမဂ္ဂဇင်း အယ်ဒီတာအဖြစ်ဆောင်ရွက် ခဲ့သည်။ ၁၉၃၆ ကျောင်းသားသပိတ်တွင် ခေါင်းဆောင်တဦးဖြစ်ခဲ့ သည်။ နှစ်အနည်းငယ်အကြာ၌ ကိုအောင်ဆန်းသည် ဒို့ဗမာအစည်းအရုံးသို့ဝင်ရောက်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများကိုတစိုက်မတ်မတ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ လူအများ၏ အလေးထားမှုကို ခံလာရသည်။ ၁၉၄၁ တွင် ကိုအောင်ဆန်းသည် အခြားသော လူငယ်အမျိုးသားရေးခေါင်းဆောင် ၂၉ ဦးနှင့်အတူ စစ်ပညာ သင်ယူရန် ဂျပန်နိုင်ငံသို့ သွားရောက်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်ရောက်လာချိန်တွင် ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော် (BIA) ကိုစတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး သူ့ကို ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းဟု လူသိများ လာခဲ့သည်။

အစောပိုင်း၌ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည်မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးရရှိရန်အလို့ငှါ ဂျပန်တို့နှင့်အတူပူးပေါင်းခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ဂျပန်ရောအင်္ဂလိပ်ကိုပါမြန်မာ့မြေပေါ်မှမောင်းထုတ်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံကိုလွတ်လပ်၍ စည်းလုံး

ညီညွတ်သောတိုင်းပြည်တစ်ခုဖြစ်လာစေရန် သူသည် ဗြိတိသျှအစိုးရနှင့်လည်းကောင်း၊ တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင် များနှင့်လည်းကောင်း စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ သူသည် ၁၉၄၇ ၌လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရေးကို ယုံကြည်သူတစ်ဦးဖြစ်ပြီး ဗြိတိသျှကိုလိုနီတို့နှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခဲ့သကဲ့သို့ လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များနှင့်လည်း ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းနိုင်ခဲ့သူဖြစ်သည်။ သူ၏ ရိုးဖြောင့်သော စရိုက်ကြောင့် လူအများက သူ့ကို ယုံကြည်ကိုးစားကြသည်။ အကယ်၍ သူသာသက်ရှိထင်ရှားရှိနေခဲ့လျှင်မြန်မာနိုင်ငံသည် ယခုလက်ရှိ အခြေအနေနှင့် အလွန်ခြားနားနေလိမ့်မည်ဟု လူအတော်များများက ယုံကြည်ကြသည်။

ဆွေးနွေးချက်
စေ့စပ်ညှိနှိုင်းအဖြေရှာနိုင်ခြင်းသည် ခေါင်းဆောင်များအတွက် အဘယ့်ကြောင့် အရေးကြီးကြောင်းကို ဆွေးနွေးပါ။

ဂျပန်ခေတ်မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးအခမ်းအနား

ကိုလိုနီခေတ် တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များ

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် ဗမာ့အမျိုးသားရေး ခေါင်းဆောင်များက အင်္ဂလိပ်တို့ထံမှ လွတ်လပ်ရေးရရှိရန် ကြိုးပမ်းနေစဉ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုအတော်များများကအင်္ဂလိပ်အကာအကွယ်ဖြင့် နေလိုကြပြီး မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရရှိသည့်အခါ ဗမာနှင့်ပေါင်းလျှင် ၎င်းတို့၏ကံကြမ္မာမည်သို့ဖြစ်မည်ကိုမသေချာခဲ့ကြပေ။ အချို့တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုများက ၎င်းတို့၏နယ်မြေဒေသအတွင်းရှိ အင်္ဂလိပ်နှင့်ဗမာတို့အား တိုက်ထုတ်၍ ကိုယ်ပိုင်နိုင်ငံထူထောင်လိုကြပြီး အချို့က ဗမာလူမျိုးအုပ်စုနှင့် ပူးပေါင်း၍ အနာဂတ်ပြည်ထောင်စုတရပ် ထူထောင်ရေးဆွေးနွေးရန် ဆန္ဒရှိခဲ့ကြသည်။ ယင်းအချိန်၌ တိုင်း

ရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုအချို့သည်အဖွဲ့အစည်းအခိုင်အမာရှိခဲ့ကြပြီးအချို့မှာ ခိုင်မာသည့်အဖွဲ့အစည်းအဖြစ်သို့မရောက်ရှိသေးပေ။ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများအနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းမှု အခိုင်အမာရှိခဲ့ပြီး ၁၉၂၂တွင်စော်ဘွားစစ်ရွှေသိုက်ဦးဆောင်သည့်ရှမ်းခေါင်းဆောင်များဖြင့် ရှမ်းစော်ဘွားများပြည်ထောင်စုကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြသည်။ တဆက်တည်း၌ ဆင်ဝါးနောင် အစရှိသည့်ကချင်ဒူးဝါးများကလည်း ကချင်လူထုကို ဦးဆောင်နေခဲ့ကြပြီး ဦးချစ်သောင်းနှင့် နိုင်ဖိုးချိုတို့ကလည်း မွန်လူမျိုးတို့ကို ဦးဆောင်နေခဲ့ကြသည်။ တိုင်းရင်းသားတို့မှာ ၎င်းတို့၏ ဘာသာ စကားရေးသားပြောဆိုပိုင်ခွင့်များ ပိတ်ပင်ခံရမည်ကို စိုးရိမ် ခဲ့ကြသည်။ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုမှလည်း ယင်းအခွင့်အရေးများအပေါ် စိုးရိမ်ခဲ့ကြပြီး ဦးစိန္တာ ခေါင်းဆောင်၍ ဘာသာစကား အခွင့်အရေးအပြင် အခြားသောအခွင့်အရေးများအတွက် တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ ဦးဘီတူးရယ်အပါအဝင် ကရင်နီခေါင်းဆောင်များသည် ကရင်နီလွတ်လပ်ရေးကို အလိုရှိခဲ့ကြသည်။ တစ်ဘက်၌လည်း ချင်းခေါင်းဆောင် ဦးဝမ်သုမခေါင်သည်ဗမာအမျိုးသားရေးခေါင်းဆောင်များနှင့်ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်လိုသည့် ဆန္ဒများရှိခဲ့ပြီး ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ဗမာ့တပ်မတော်အားကူညီ၍ နယ်ချဲ့တို့ကိုတိုက်ထုတ်ပေးခဲ့သည်။ ဒေါက်တာစံစိဖိုး၊ မန်းရွှေထွန်းကျော်နှင့် စောဘဦးကြီး တို့သည် ထင်ရှားသည့် ကရင်ခေါင်းဆောင်ကြီးများဖြစ်သည်။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၊ဒူးဝါးဆင်ဝါးနောင်နှင့်စစ်ရွှေသိုက်

ဒေါက်တာစံစိဖိုး

ဒေါက်တာစံစိဖိုးအား ၁၈၇၀ ခုနှစ်အောက်တိုဘာ(၄)ရက် တွင် ပုသိမ်မြို့အနီးတွင် မွေးဖွားခဲ့သည်။ ၎င်းတို့ မိသားစုသည် စကောကရင်လူမျိုးများဖြစ်ပြီး ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များဖြစ်ကြသည်။ ငယ်စဉ်က စံစိဖိုးသည် အမေရိကန်သာသနာပြုကျောင်း၌ ပညာသင်ယူခဲ့ပြီးအမေရိကန်နိုင်ငံဆေးတက္ကသိုလ်တခုတွင်ဆက်လက်သွားရောက်ပညာသင်ယူခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၁၈၉၄တွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ပြန်ရောက်လာပြီး ဆေး ရုံတခုကို ထူထောင်လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ဒေါက်တာစံစိဖိုးသည် ကရင်လူမျိုးတို့၏ အနာဂတ်ကို အလွန်စိတ်ပါဝင်စားသူဖြစ်သည့်အလျောက် ၁၉၁၅ တွင် ဗမာဥပဒေပြုကောင်စီ၌ အင်္ဂလိပ်အစိုးရမှ ၎င်းအားတာဝန်ပေးအပ်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ဒေါက်တာစံစိဖိုးသည် ၁၉၂၅တွင် ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံး (KNA)၏ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ယင်းကာလသည် ဗမာအမျိုးသားရေးခေါင်းဆောင်များက အင်္ဂလိပ်တို့ထံမှ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးတောင်းဆိုနေချိန်ဖြစ်သည်။ အတိတ်၌ ဗမာနှင့်ကရင်လူမျိုးတို့အကြားတွင် ပဋိပက္ခများစွာရှိခဲ့သောကြောင့် အင်္ဂလိပ်တို့မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ခွာသောအခါ ဗမာလူမျိုးတို့သည် ကရင်လူမျိုးတို့ကို တရားမျှတစွာ ဆက်ဆံလိမ့်မည်မဟုတ် ဟု ဒေါက်တာစံစိဖိုး ယုံကြည်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဗမာအမျိုးသားရေးခေါင်းဆောင်တို့၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ် ရေးတောင်းဆိုမှုကိုဆန့်ကျင်ခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်သောအခါ လွတ်လပ်သော ကရင်နိုင်ငံကိုထူထောင် လိုသူ ဖြစ်သည်။ သူသည် ပြိတ်နီသို့ သွားရောက်ခဲ့ပြီး ၎င်း၏ကရင်လူမျိုးများအပေါ် စိုးရိမ်မှုအား ဖြတ်၍ တို့ထံ ရှင်းပြခဲ့သည်။ “ဗမာနှင့်ကရင်များ” အမည်ရှိသော စာအုပ်ကို ရေးသားပြုစုခဲ့ရာတွင် “မြန်မာ ပြည်ရှိတိုင်းရင်းသားနှင့် ပြည်သူများ အားလုံးအနေ ဖြင့် ကျေနပ်လောက်ဖွယ်ရာ သင့်တင့်မျှတသော ရပိုင်ခွင့်၊ မျှတသောအုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့်များအား အာမခံသောပြဋ္ဌာန်းချက် မရှိသမျှကာလပတ်လုံး သူတို့၏အခြေအနေသည် စိတ်ချနိုင်လောက်သော သွေးစည်းခိုင်မာမှု ရှိလိမ့်မည်မဟုတ်” ဟု ရေးသားခဲ့သည်။

ဒေါက်တာ စံစိဖိုးသည် သူ၏အတွေးအမြင်များကို အခြားသူများအား မျှဝေလိုသည့်အတွက် အောက်လွတ်တော်တွင် တာဝန်ဝတ္တရားများ ထမ်းဆောင်ခဲ့သူဖြစ်သည်။ သူသည် ပြဿနာများကို တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးရေးနည်းလမ်းဖြင့် ပြန်လည်ရင်ကြားစေလိုသူ ဖြစ်သောကြောင့် ကရင်များ၊ ဗမာများနှင့် အခြားလူမျိုးများကပါ လေးစားခြင်းခံရသူဖြစ်သည်။ ၁၉၄၆ ခုနှစ် ဇွန်လ (၇) ရက်နေ့တွင် အဖျားဝေဒဏ်ဖြင့် ကွယ်လွန်ခဲ့ပြီး သူ့အား အရေးပါသည့် ခေါင်းဆောင်တဦးအဖြစ် လူများကအမှတ်တရ ရှိကြသည်။

ဆွေးနွေးချက်
 ဒေါက်တာစံစိဖိုး၏ အတွေးအခေါ်နှင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ အတွေးအခေါ်တို့သည် မည်ကဲ့သို့ ကွဲပြားခြားနားပြီး မည်ကဲ့သို့တူညီမှုရှိသနည်း။

အပိုင်း (၃) ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ် (၁၉၄၀ - ၁၉၄၅)

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်၏ ယေဘုယျသရုပ်သဏ္ဍာန်

၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်များတွင်ဂျပန်၊ ဂျာမဏီနှင့် အီတလီနိုင်ငံ တို့သည် အင်ပါယာများစတင်ထူထောင်လာခဲ့ကြသည်။ ဂျပန်က တရုတ်နိုင်ငံကိုကျူးကျော်၍ အီတလီက အီသီယိုးပီးယားကို တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ထို့အတူ ဂျာမဏီနိုင်ငံက ပြင်သစ်နှင့် ချက်ကို စလိပတ်ကီးယားကို သိမ်းပိုက်ရန်ကြိုးပမ်းလာခဲ့သည်။ ဂျပန်အစိုးရကို ဘုရင်ဟိရိုဟိတိုကဦးဆောင်ပြီး ဂျာမဏီကိုအခြေမဟာမိတ်တစ်ဖွဲ့အား ဦးဆောင်ကာ အီတလီကို မှုဆိုလိုနီက ဦးဆောင်ခဲ့သည်။ ယင်းသုံးနိုင်ငံသည် ဖက်ဆစ်နိုင်ငံများဖြစ်ခဲ့ပြီး ဝင်ရိုးတန်းနိုင်ငံများဟူ၍ မဟာမိတ်များအဖြစ်စုစည်းခဲ့ကြသည်။ အစောပိုင်းကာလများ၌ ဥရောပ၏ အခြားတိုင်းပြည်များတွင် မကျူးကျော်ရေးမူဝါဒအား လိုက်နာခဲ့ကြသော်လည်း ၁၉၃၉ တွင် ဂျာမဏီက ပိုလန်နိုင်ငံအား စတင်ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်လိုက်သည်။ ဗြိတိန် နှင့် ပြင်သစ်တို့က ဝင်ရိုးတန်းအုပ်စုဝင်နိုင်ငံများကို စစ်ကြေငြာခြင်းဖြင့် တုံ့ပြန်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၁ နှောင်းပိုင်းတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည်ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ထဲပါဝင်လာပြီး နောက်ဆိုဗီယက် နှင့် တရုတ်နိုင်ငံများသည်လည်း အလားတူ စစ်ထဲပါလာခဲ့သည်။ အဆိုပါနိုင်ငံများကို မဟာမိတ်အင်အားစုနိုင်ငံများ (Allied powers) များဟု ခေါ်ဆိုခဲ့ကြသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်သည် ဥရောပ၊ အာရှ နှင့်အာဖရိက ဟူသော ဒေသကြီးသုံးခုတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ရာ ဂျာမဏီနှင့် အီတလီက ဥရောပနှင့် အာဖရိကကို သိမ်းပြီး ဂျပန်က အာရှကို ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်ခဲ့ကြသည်။ ဂျပန်တို့သည် ၁၉၄၀ တွင် မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အရှေ့တောင်အာရှဒေသအား သိမ်းယူခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း လူပေါင်း ၇.၅ သန်းခန့် သေဆုံးခဲ့ပြီး အရပ်သား

မြောက်များစွာသည် စီးပွားရေးအရ နှင့် ရုပ်ပိုင်း ဆိုင်ရာအရ ထိခိုက်ပျက်စီးခဲ့ရသည်။

ဂျပန်အစိုးရသည် လူမျိုးသန့်စင်ရေး ဟုခေါ်သည့်မျိုးဖြတ်သတ်ဖြတ်မှုကြီးကို ကျူးလွန်ခဲ့ပြီး ဂျပန်လူမျိုး ၆ သန်း နှင့် အခြားလူမျိုး အုပ်စုတို့အသတ်ခံခဲ့ကြရသည်။ ထို့နောက် အမေရိကန်က ဂျပန်မြို့တော် များ ဖြစ်သည့် ဟိရိုရှီးမားနှင့် နာဂါစကီမြို့များကို အနုမြူဗုံးကျဲချခဲ့ပြီး လူပေါင်းတစ်သန်းကျော် သေဆုံးခဲ့ရသည်။ ယင်းနောက် ဝင်ရိုးတန်းအုပ်စုဝင်နိုင်ငံများ လက်နက်ချချိန် ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးဆုံးခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး၏ အရေးပါသည့် အကျိုးသက်ရောက်မှုမှာ ကမ္ဘာစစ်ကြီးတွင် ကွန်မြူနစ်နိုင်ငံများနှင့် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများဟူ၍ နိုင်ငံများအုပ်စုကွဲသွားခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၄၅ နာဂါစကီတွင် အနုမြူဗုံးကျဲချစဉ် မြင်ရသော တိမ်တိုက်သဏ္ဍာန်ပေါက်ကွဲမှု

ဆွေးနွေးချက်။

ဖက်ဆစ်နိုင်ငံများကို မဟာမိတ်နိုင်ငံများက ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်ကို သင်မည်သို့ ထင်မြင်သနည်း။

၁၉၄၂ ခုနှစ်၌ ဝင်ရိုးတန်းနိုင်ငံများ သိမ်းပိုက်ထားသော ဒေသပြမြေပုံ

ရဲဘော်သုံးကျိပ်

၁၉၃၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာ (၁) ရက်နေ့တွင် ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်စတင်ခဲ့ပြီး ဤစစ်ကြီးကိုမဟာအမျိုးသားရေးဝါဒီများ က လွတ်လပ်ရေးရရှိရန်အခွင့်အလမ်းအဖြစ် ရှုမြင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၃၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလထဲတွင် သခင်မြနှင့်သခင်အောင်ဆန်း တို့ ဦးဆောင်၍ ဒို့ဗမာအစည်းအရုံး၏ အစိတ်အပိုင်းတရပ်အဖြစ် မြေအောက်ပါတီတခုကိုဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ယင်းပါတီအား ဗမာ့အရေးတော်ပုံပါတီ (သို့မဟုတ်) ပြည်သူ့အရေးတော်ပုံပါတီ ဟု လျှို့ဝှက်အမည်ပေးခဲ့သည်။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်အတူ ဂျပန်ပြည်၌ စစ်ပညာသင်ယူခဲ့ကြသောရဲဘော်သုံးကျိပ်အဖွဲ့ဝင်အချို့

ပြည်သူ့အရေးတော်ပုံပါတီသည် စစ်တပ်ထူထောင် ရန် ငွေကြေးနှင့် နိုင်ငံခြားအထောက်အပံ့များ လိုအပ်ခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဗမာသခင်များသည် ဂျပန်နှင့် အဆက်အသွယ်ပြုလုပ်ကြရာ၁၉၄၀ဩဂုတ်လတွင်ဂျပန်ဗိုလ်မှူးကြီးကင်ဂျီဆူဇုကီး မြန်မာနိုင်ငံသို့ရောက်ရှိပြီး ဗမာ့အမျိုးသားရေးခေါင်းဆောင်များဖြစ်သည့် သခင်မြ၊ ဒေါက်တာသိမ်းမောင် စသူတို့နှင့်တွေ့ဆုံခဲ့သည်။ ယင်းနောက်ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးစီမံကိန်းအား အတူတကွရေးဆွဲခဲ့ကြသည်။ ယင်းစီမံကိန်းအရ ဗမာတို့ဘက်မှငယ်ရွယ်သော ဗမာအမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားသူများကို စစ်သင်တန်းများပေးရန် ဂျပန်တို့ သဘောတူခဲ့သည်။ ဂျပန်တို့က ဗြိတိသျှတို့အားတိုက်ထုတ်၍ မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်လိုပြီး ဗမာသခင်များ၏အကူအညီဖြင့်တိုက်လျှင်ပိုမိုလွယ်ကူမည်ဖြစ်ကြောင်း သိထားခဲ့သည်။ ထို့ပြင်ဗြိတိသျှတို့ထောက်ပံ့ရေးလမ်းကြောင်းအဖြစ် အသုံးပြုလျက်ရှိသော“ဗမာပြည်လမ်းမကြီး”ကို ဂျပန်တို့ပိတ်လိုခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးအတွက် ကူညီတိုက်ပေးမည်ဟု ဂျပန်တို့က ဗမာသခင်များကို ကတိပေးခဲ့သည်။

၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် ဗမာ့အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားသူ လူငယ် (၃၀) သည် ဂျပန်နိုင်ငံ ဟိုင်နန်ကျွန်းသို့သွားရောက်ခဲ့ပြီး စစ်သင်တန်းနှင့်အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာသင်တန်းများကို ဗိုလ်မှူး ကြီးဆူဇုကီးက ကြီးမှူးသင်ကြားပေးခဲ့သည်။ အဆိုပါသင်တန်း များသည် အသုံးဝင်သော်လည်း ဂျပန်တို့က မြန်မာနိုင်ငံအား လွတ်လပ်ရေးပေးမည့်အပေါ် ဗမာ့အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားသူများအနေဖြင့်မသေချာခဲ့ပေ။ ဂျပန်စစ်တပ်နှင့်အတူ ရဲဘော်သုံးကျိပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ဝင်ရောက်၍ တိုင်းပြည်ကို အင်အားတိုက်ထိမှ ပြန်လည်သိမ်းယူခဲ့ပြီး ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်(BIA)ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ (နောက်ပိုင်းတွင် ဗမာ့ကာ ကွယ်ရေးတပ်မတော် (BDA) ဟု ပြောင်းလဲမှည့်ခေါ်ခဲ့သည်။) ရဲဘော်သုံးကျိပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံသို့မဝင်ရောက်မီ ၁၉၄၁ ဒီဇင်ဘာ (၃၁) တွင် ထိုင်းနိုင် ဘန်ကောက်မြို့၌ တပ်မတော်ကိုသစ္စာစောင့်သိရန် လက်မောင်းသွေးဖောက်သောက်၍ သစ္စာပြုခဲ့ကြသည်။ ရဲဘော်သုံးကျိပ်အတော်များများသည် နိုင်ငံရေး တွင်ဆက်လက်ပါဝင်ခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏အနာဂတ်အတွက် အရေးပါသူများဖြစ်လာကြသည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းဦးနေဝင်း၊ သခင်စိုး၊သခင်ထွန်း အုပ်၊ ဗိုလ်လက်ျာ၊ ဗိုလ်စကြာနှင့် ဗိုလ်ဇေယျတို့သည် ရဲဘော်သုံးကျိပ်ဝင်များဖြစ်ကြပြီးထိုအချိန်၌ ၎င်းတို့အားလုံး၏ပျမ်းမျှအသက်မှာ(၂၄)မျှပင် ရှိကြသေးသည်။ ရဲဘော်သုံးကျိပ်ဝင်အား

ရဲဘော်သုံးကျိပ်ဝင် ဗိုလ်ရဲထွန်း၊ ဗိုလ်ကျော်ဇောနှင့် ဗိုလ်မှူးအောင်

လုံးသည် တူညီသည့် နိုင်ငံရေးအယူဝါဒတရပ်တည်းကို ခံယူထားခြင်းမျိုး မရှိသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဗြိတိသျှအုပ်စိုးမှုမရှိမှသာလျှင် နိုင်ငံ့အခြေအနေပိုမိုကောင်းမွန်လာမည်ဟု ၎င်းတို့အားလုံးက ယုံကြည်ခဲ့ကြသည်။

ဂျပန်သိမ်းပိုက်ခြင်း

၁၉၄၁ ခုဇူလိုင်(၁၁)တွင် ဂျပန်ကင်ပေတိုင်စစ်တပ် က မြန်မာနိုင်ငံကိုစတင်ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်ပြီး ၁၉၄၅ ထိတိုင် အောင်အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ အစောပိုင်း၌ မြန်မာပြည်သူများသည် လွတ်လပ်ရေးရရှိရန် ဂျပန်တို့က ကူညီလိမ့်မည်ဟု အထင်ရှိသောကြောင့် ဂျပန်တို့ကို ကြိုဆိုခဲ့ကြသည်။ သို့သော်ဂျပန်တို့သည် မြန်မာပြည်သူလူထုအပေါ် ဖိနှိပ်ရက်စက်မှုများစွာ ကျူးလွန်ခဲ့သည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးများကို မုဒိန်းကျင့်ခြင်း၊ ၎င်းတို့အား ဆန့်ကျင်သူများကို နှိပ်စက်ခြင်းများအား ဂျပန်စစ်တပ်က ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး မြန်မာပြည်သူလူထု လွန်စွာဆင်းရဲဒုက္ခရောက်ခဲ့ကြရသည်။ ထို့ပြင် ဗြိတိသျှတို့ကလည်း မြန်မာပြည်မှ ဆုတ်ခွာရာ၌ မြေလှန် စနစ်ကျင့်သုံးခဲ့ရာ မြောက်များစွာသော အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် ဥစ္စာပစ္စည်းများကို ဖျက်ဆီးပစ်ခဲ့သည်။ ဂျပန်

Hugh Seagram,

တို့ရောက်ရှိလာချိန်၌ ပြည်သူ့ဘဝ တိုးတက်မှုမရှိဘဲ စစ်ကြောင့်အတိဒုက္ခရောက်ခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် KMTခေါ် ကူမင်တန်တရုတ်စစ်တပ်မှလည်းမြန်မာပြည်မြောက်ပိုင်းရှိ ကချင်ပြည်နယ်အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်၍ စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုများ ပြုလုပ်နေကြပြီး ဒေသခံများအပေါ်ဖိနှိပ်ရက်စက်မှုများကျူးလွန်ခဲ့ကြသည်။ ကရင်၊ ကချင်၊ နာဂ နှင့် ချင်းလူမျိုးအချို့သည် မြန်မာ

နိုင်ငံကို ဂျပန်သိမ်းပိုက်အုပ်ချုပ်ထားသော်လည်း ဗြိတိသျှတို့ အား ဆက်လက်သစ္စာခံခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့သည် ဗြိတိသျှတို့ ကို မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဆက်လက်ရှိနေစေလိုကြသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့ မြန်မာမှဆုတ်ခွာသွားချိန်တွင် အင်္ဂလိပ်ဗိုလ်မှူး ဟုချ်ဆီးဂရင်း အပါအဝင် အရာရှိအချို့သည် နောက်ချန်တပ်အဖြစ် ကျန်ရစ်ပြီး ကရင်လူမျိုးတို့နှင့်အတူဂျပန်တို့အားဆက်လက်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။

ဂျပန်တို့သည် ဗမာသခင်များကို ကတိပေးထားခဲ့သည့်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံကို စစ်မှန်သည့်လွတ်လပ်ရေး မပေးခဲ့ပေ။ လွတ်လပ်ရေးအစား သခင်ထွန်းအုပ်နှင့် ဒေါက်တာဘမော်တို့ ဦးဆောင်သည့် ရုပ်သေးအစိုးရတရပ် ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ၁၉၄၃ ဩဂုတ်လ(၁)ရက်နေ့တွင် ဂျပန်တို့ မြန်မာနိုင်ငံကို လွတ်လပ်ရေးကြေငြာပေးခဲ့သည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၊ သခင်သန်းထွန်း၊ သခင်မြနှင့်သခင်နုတို့သည် အ

စိုးရသစ်ထဲတွင်ပါဝင်လာကြသော်လည်း ဂျပန်တို့သည်မြန်မာနိုင်ငံအား စစ်မှန်သည့် လွတ်လပ်ရေးပေးလိုသည့်ဆန္ဒရှိသည် ဟု ၎င်းတို့မယုံကြည်ခဲ့ကြချေ။ ထို့ကြောင့် ဂျပန်တော်လှန်ရေးအတွက်လျှို့ဝှက်အစီအစဉ်များကြိုတင်ရေးဆွဲထားခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း မြန်မာပြည်သူလူထုသည် အဆိုပါလျှို့ဝှက်အစီအစဉ်များကို မသိရှိကြသဖြင့် သခင်များနှင့် BIA တပ်တို့အပေါ် ယုံကြည်မှုကျဆင်းကာ မိမိတို့နည်းဟန်ဖြင့် ဂျပန်ကိုစတင်တော်လှန်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း နှင့် အခြားခေါင်းဆောင်တို့သည် ဖက်ဆစ်တိုက်ဖျက်ရေး (ဖတပလ)

(Anti-Fascist Organization AFO) အဖွဲ့ ကိုဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ (နောင်တွင် ဖက်ဆစ်ဆန့်ကျင်ရေးနှင့် ပြည်သူ့ လွတ်မြောက်ရေး ဖဆပလဟုပြောင်းလဲ သတ်မှတ်ခဲ့သည်။) ဖတပလသည် သခင်စိုးနှင့်လည်းကောင်း၊ မြန်မာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီတို့ နှင့်မဟာမိတ်ဖွဲ့ခဲ့သည်။ အဆိုပါအုပ်စုနှစ်စုလုံး သည် ၁၉၄၅တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံကန္နိဒွါကျင်းပသောညီလာခံတစ်ခု၌ ဗြိတိသျှတို့နှင့်မဟာ မိတ်

ဂျပန်စစ်တပ်များအရှိထားခဲ့သည့် ကျေးရွာတစ်ရွာ၏မြင်ကွင်းပန်းချီကား

ပြုခဲ့သည်။ မြန်မာ့မြေပေါ်မှ ဂျပန်အား ပြန်လည်တိုက်ထုတ်ရာတွင် ဗြိတိသျှတပ်မ (၁၃၆) က ဖဆပလ၏ မြေအောက်လှုပ်ရှားမှုအစီအစဉ်များကို ထောက်ပံ့ပေးခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ၁၉၄၅ မတ်လတွင် BIA နှင့် ဂျပန်တို့တိုက်ပွဲများဆက်ခဲ့ပြီး မတ်လ ၂၇ ရက်နေ့ကို တော်လှန်ရေးနေ့ဟု သတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ BIA တပ်များ သည် ဂျပန်တို့လက်နက်ချခဲ့သည့် ၁၉၄၅ ဩဂုတ်လ ၁၄ ရက် နေ့ထိတိုင် ဂျပန်တို့ကိုတိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။

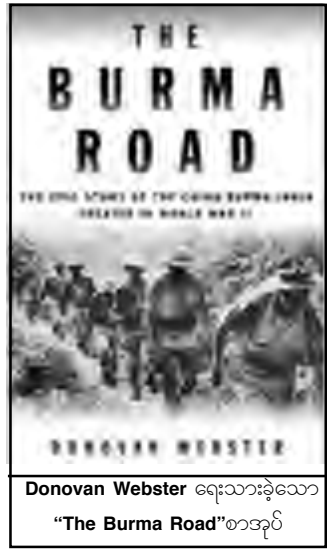
ဆွေးနွေးချက်

၁၉၄၅ မတ်လအတွင်း ဂျပန်အား တော်လှန်ရန် ဘီအိုင်အေ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ် ဆွေးနွေးပါ။ ဂျပန် တော်လှန်ရေးအား ပိုမိုဆောလျင်စွာ ပြုလုပ်သင့်ပါသလား။ သို့မဟုတ် နောက်ကျပြီးပြုလုပ်သင့်ပါသလား။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။

မြန်မာပြည်လမ်းမကြီးနှင့် လီဒိုလမ်းမ

ဗမာပြည်လမ်းမကြီးကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း မဟာမိတ်တိုင်းပြည်များနှင့် ဝင်ရိုးတန်းအုပ်စုဝင်တိုင်းပြည်များအတွက် အလွန်အရေးပါခဲ့ရသည်။ ယင်းလမ်းမကြီးသည် တရုတ်နိုင်ငံတောင်ပိုင်းရှိ ကူမင်းနှင့် ရှမ်းပြည်နယ် လားရှိုးတို့အားဆက်သွယ်ထား၍ (၁၁၃၀) ကီလိုမီတာရှည်လျားပြီး ၁၉၃၇ နှင့် ၁၉၃၈ခုနှစ်အတွင်း တရုတ်အလုပ်သမား (၂)သိန်းခန့်ဖြင့် ဖောက်လုပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ တောတောင်များကိုဖြတ်သန်းဖောက်လုပ်ခဲ့ရသောကြောင့် အလွန်တရာခက်ခဲပင်ပန်းခဲ့ရသည်။ ယင်းကာလသည် ဂျပန်က တရုတ်နိုင်ငံကို ကျူးကျော်နေချိန်ဖြစ်ပြီး စစ်လက်နက်ပစ္စည်း အထောက်အပံ့များရရှိရန် အဆိုပါလမ်းမကြီးအား တရုတ်ကူမင်တန်စစ်တပ်က အသုံးပြုခဲ့သည်။ အဆိုပါအထောက်အပံ့များသည် ရန်ကုန်သို့ သင်္ဘောဖြင့်ရောက်ရှိပြီး မီးရထားဖြင့် လားရှိုးသို့ သယ်ယူ၍ ကူမင်းသို့ ပို့ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ဖြစ်ပွားလာသောအခါ ဂျပန်တို့က တရုတ်ဆိပ်ကမ်းမြို့အားလုံးကိုပိတ်ပစ်လိုက်ပြီး တရုတ်ကူမင်တန်စစ်တပ်အနေဖြင့် ဂျပန်အားတိုက်ထုတ်ရန် အဆိုပါ လမ်းမကြီးသည် အဓိကစစ်လက်နက်ပစ္စည်းထောက်ပံ့ရေးလမ်းကြောင်း ဖြစ်လာသောကြောင့် မဟာမိတ်တို့အတွက် အရေးပါလှသည်။

၁၉၄၁ နှောင်းပိုင်း ဂျပန်တို့မြန်မာနိုင်ငံအား သိမ်းယူသည့်အခါ ယင်းဗမာပြည်လမ်းမကြီးကို ဂျပန်တို့ကဖျက်ဆီးလိုကြသည်။ နယ်စပ်မျဉ်း၏ ထိုင်းနိုင်ငံဘက်အခြမ်းတွင် လှုပ်ရှားသည့် မိနာမိကီကန်းခေါ် ဂျပန်ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့ဖြင့် အဆိုပါလမ်းမကြီးကို ပိတ်ခဲ့ကြသည်။ ဤနည်းဖြင့် ဂျပန်တို့သည် တရုတ်ကူမင်တန်တို့၏ လက်နက်ခဲယမ်းများရရှိရာ အရင်းအမြစ်များကို ဖြတ်တောက်ပစ်ခဲ့ကြသည်။

Donovan Webster ရေးသားခဲ့သော "The Burma Road" စာအုပ်

အမေရိကန် စစ်ဗိုလ်ချုပ် ဗင်နီကာဂျီးစတီးဝဲလ် သည် အမေရိကန်၊ အင်္ဂလိပ်၊ အိန္ဒိယနှင့် မြန်မာစစ်သားများအပါအဝင် အရပ်သား များကို ဦးဆောင်၍ ယင်းလမ်းမကြီးအား ပြန်လည်အသုံးပြုနိုင် ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ ၁၉၄၂ ဒီဇင်ဘာ တွင် စတီးဝဲလ်နှင့် သူ၏ အဖွဲ့သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ လီဒို မှ မြစ်ကြီးနားသို့ လမ်းမကြီးတစ်ခုကိုဖောက်လုပ်ခဲ့ရာ အ

လွန်တရာခက်ခဲလှသော်လည်း ၁၉၄၄တွင်ပြီးစီးခဲ့သည်။ အဆိုပါ လီဒိုလမ်းမကြီးဖောက်လုပ်ခြင်းကို အမေရိကန် စာရေးဆရာ တစ်ဦးက

“နေရာတိုင်းမှာတော့အုပ်တွေသာဖြစ်တယ်။ သူတို့ လျှောက်လှမ်းသွားတိုင်းနွယ်ပင်တွေကသူတို့ရဲ့ခြေထောက်တွေကို ငြိတွယ်ဖမ်းဆွဲထားကြတယ်။ အပူငွေ့တွေကြောင့် သူတို့ရဲ့ ရင်ဟာ နှမ်းလျနေပါတယ်။ ဒီလိုနဲ့ ပေ(၆၀၀၀)မြင့်တဲ့ တောင်ထိပ်တွေတစ်ခုပြီးတစ်ခုပေါ်ရောက်တိုင်းအောက်ခြေမှာရှိတဲ့ ထူထပ်တဲ့အစိမ်းရင့်ရောင်မှတ်သပ်တော့တွေကိုဖြတ်ငေးကြည့်တယ်။ အဲ့ဒီနောက်သူတို့ရဲ့အကြည့်တွေဟာ မိုးကုတ်စက်ပိုင်းဆီကိုတဖြည်းဖြည်းချင်းလှမ်းမျှော်ကြည့်တယ်။ သူတို့ရှေ့ ဟိုးအဝေးတစ်နေရာမှာ သူတို့နဲ့လုံခြုံမှုရှိမဲ့နေရာအကြား နောက်ထပ်တောင်တန်းကို နောက်ဆုံးမှာတွေ့လိုက်ရတယ်။ ဪ--ဒီတောင်တန်းကို လည်းသူတို့တက်ကြရဦးမှာပါလား။”

ဟုစိတ် ကူးပုံဖော်ရေးသားခဲ့သည်။ လီဒိုလမ်းမကြီး (နောင်အခါ စတီးဝဲလ် လမ်းမ)သည် မြန်မာနိုင်ငံကို အင်္ဂလိပ်တို့ ပြန်လည်သိမ်းယူရာတွင် အလွန်အရေးပါသည်။ အဆိုပါလမ်းမကြီးသည် ဥရောပနှင့် အမေရိကတွင် နာမည်ကျော်ကြားလာရာအမေရိကန်များစွာကဗိုလ်ချုပ်စတီးဝဲလ်အား သူရဲကောင်းတဦးအဖြစ် မြင်လာကြလေသည်။ သို့သော် ယနေ့ကာလတွင် ဗမာပြည်လမ်းမကြီးနှင့် စတီးဝဲလ်လမ်းမကြီး နှစ်ခုစလုံးကိုအသုံးပြုခြင်းမရှိပေ။

ဆွေးနွေးချက်

အမေရိကန်လူမျိုးများစွာသည် မြန်မာနိုင်ငံအကြောင်းမသိကြသော်လည်း စတီးဝဲလ်လမ်းမကြီး အကြောင်းကြားဖူးကြသည်။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း။ ဤလမ်းမကြီးအကြောင်းကိုသိရုံဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံကြောင်းကို နားလည်နိုင်ပါမည်လော။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း။ သို့မဟုတ် အဘယ့်ကြောင့်မြန်မာပြည်အကြောင်းကို နားမလည်နိုင်ပါသနည်း။

လီဒိုလမ်းမပေါ်မှ အမေရိကန်စစ်ကားများ

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော် (BIA) နှင့် လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုများအကြား ပြဿနာများ။

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ကာလတွင် ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော် (BIA) သည် ဂျပန်ကင်ပေတိုင်တပ်များနှင့်အတူ မြန်မာနိုင်ငံကို ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ စတင်ဝင်ရောက်စဉ် BIA တပ်သည် အရွယ်အစားငယ်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်ရာလမ်းတလျှောက်တွင် တပ်သားသစ်များ စုဆောင်းခဲ့ကြသည်။ ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်အား ကူညီရန် ဗိုလ်ချုပ်ဆောင်ဆန်းသည် ပြည်သူ့စစ်ဟုခေါ်သော ဒေသခံ တပ်ဖွဲ့များကိုဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ BIA တပ်ရန်ကုန်သို့ ရောက်သောအခါ စစ်သည်အင်အားတစ်သောင်းခန့်ရှိထားပြီး အများစုမှာ ဗမာလူမျိုးများဖြစ် ကြသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်တလျှောက် BIA တပ်များနှင့် လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများအကြား ဆက်ဆံရေးမှာ တင်းမာခဲ့သည်။ ဦးစိန္တာဦးဆောင်သည့် ရခိုင်လူမျိုးများ နှင့် ဦးဝမ်သုမဝေါင်ခေါင်းဆောင်သည့် ချင်းလူမျိုးများ အပါအဝင် အချို့တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုများသည် BIA တပ်နှင့် အတူတကွပူးပေါင်းခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့နှင့် BIA အကြား ဆက်ဆံရေးမှာ အများအားဖြင့် မကောင်းလှချေ။ အင်္ဂလိပ်တို့ကို သစ္စာရှိကြသည်ဟု အထင်ခံရသည့် အိန္ဒိယအနွယ်ဖွားအများစုမှာ BIA ၏တိုက်ခိုက်ခြင်းခံရပြီး

ဂျပန်နှင့် BIA တပ်များ ရန်ကုန်မြို့တွင်းသို့ ချီတက်သိမ်းပိုက် ဝင်ရောက်စဉ်

ဤအခြေအနေအောက်တွင် အင်္ဂလိပ်တို့ထံ သစ္စာခံခဲ့ကြသော အချို့တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုငယ်များနှင့် BIA အကြား ပြဿနာများစွာ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်သားများနှင့် ကရင်များကြားတွင် ပြဿနာများရှိခဲ့သည်။

၁၉၄၂ ခုနှစ်မတ်လတွင် မြောင်းမြခရိုင်တွင် ပဋိပက္ခကြီး တစ်ခု ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ထိုအချိန်က ဗြိတိသျှတို့ တပ်မတော်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေခဲ့ကြသော ကရင်စစ်သားများသည် ၎င်းတို့ကို ခံဆောင်သည့် လက်နက်များနှင့် အတူသူတို့၏ နေရပ်ဒေသများသို့ ပြန်လာခဲ့ကြသည်။ ဤဒေသများတွင် ကျူးကျော်ဝင်ရောက်နေကြသော ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်မှ စစ်သားများသည် သူတို့၏ တပ်သားသစ်များအတွက် လက်နက်များ လိုအပ်နေသည်။ အစဦးပိုင်းတွင် ကရင်တို့က ၎င်းတို့ လက်နက်များကို ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်သို့ အပ်နှံခဲ့သည်။ သို့သော် အပ်နှံပြီးမကြာမီပင် လက်နက်များကို ခံဆောင်ထားသော ခါးပြများက သူတို့၏ ကျေးရွာများကို ခါးမြတိုက်လုယက်ကြသည်။ သူတို့၏ ကျေးရွာများကို တိုက်ခိုက်ခဲ့သူ များမှာ ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်မှ တပ်သားများ ဟု ကရင်များက ယုံကြည်သည့် အတွက် လက်နက်အပ်နှံခြင်းကို ရပ်တန့်၍ ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော်ကို ခုခံရန် ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဘက်နှစ်ဘက်ကြား အကြမ်းဘက်မှုကြီးစတင်ခဲ့သည်။ မြောင်းမြထောင်မှ ရာဇဝတ်အကျဉ်းသားများကို လွှတ်ပေးသဖြင့် ထိုအကျဉ်းသားများကို ဖမ်းဖွဲ့၍ သောင်းကျန်းလာရာ အခြေ အနေပိုမိုဆိုးရွားလာခဲ့သည်။ ဤတိုက်ပွဲများအနက် တိုက်ပွဲတစ်ခုတွင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဆူဇူကီးနှင့် ခင်မင်ရင်းနီးသော ဂျပန်စစ်ဗိုလ်တစ်ယောက် ကျဆုံးခဲ့ရာ ထိုစစ်ဗိုလ်သေဆုံးရသည့် ကိစ္စသည် ကရင်ကျေးရွာသားများနှင့် မသက်ဆိုင်သော်လည်း ကရင်ကျေးရွာနှစ်ရွာကို ဖျက်ဆီး၍ ရွာသားအားလုံးကို သတ်ပစ်ရန် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဆူဇူကီးက အမိန့်ပေးခဲ့သည်။ ကရင်များကလည်း ဗမာ့ရွာများကို တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြင့် လက်စားခြေခဲ့ကြသည်။ ထို့နောက် ရသတ္တပတ်အနည်းငယ်အကြာတွင် သခင်အချို့ခေါင်းဆောင်သော လူရမ်းကားတစ်စုက အစိုးရအဖွဲ့ဝင် ဝန်ကြီးဟောင်းတဦးဖြစ်သူ စောဖေသာအား သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။ ကရင် ဗမာလူမျိုးအုပ်စုချင်း အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး လူမျိုးနှစ်ရပ်စလုံး အသက်အိုးအိမ်စီးစိမ်များ ဆုံးရှုံးပျက်စီးခဲ့ရသည်။ ဤအရေးအခင်းတွင် လူထောင်ပေါင်းများစွာ သေဆုံး၍ ရွာများ ရာချီပြီး ဖျက်ဆီးခံခဲ့ရသည်။

BIA မှ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသော တံဆိပ်ခေါင်း

အခန်း(၄) လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုများ (၁၉၄၅ - ၁၉၄၈)

ဖဆပလအဖွဲ့ကြီးနှင့် အောင်ဆန်း အက်လီစာချုပ်

ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ပြီးဆုံးသွားပြီးနောက် ဗြိတိသျှတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံအား တဖန်ပြန်လည်သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ ဗမာအမျိုးသားရေးခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့်၎င်းတို့ရည်မှန်းထားသော လွတ်လပ်ရေးမရရှိသေးပဲ တိုင်းပြည်၏ နိုင်ငံရေးအခြေအနေမှာလည်း စစ်မဖြစ်မီသကဲ့သို့ပင်ရှိနေသဖြင့် ထိုအနေအထားက ၎င်းတို့ကိုမချင့်မရဲဖြစ်စေခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် ဖဆပလအဖွဲ့ကြီးသည် အင်္ဂလိပ်တို့ထံမှလွတ်လပ်ရေး ပြန်လည်ရရှိရန်တဖန်ကြိုးပမ်းခဲ့ရပြန်သည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးဆုံးခါနီးနောက်ဆုံးလအနည်းငယ်အတွင်း၌ ဗြိတိသျှအင်္ဂလိပ်တို့သည် စက္ကူဖြူစာတမ်းခေါ် မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ပတ်သက်သည့်မူဝါဒကြေငြာချက်တစောင်ကိုထုတ်ပြန်ကြေငြာခဲ့သည်။ ယင်းကြေငြာချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဗြိတိသျှတို့အာဏာသက်ဝင်မှုရှိနေသေးသော ဒိုမီနီယမ်အဆင့် လွတ်လပ်ရေးမတိုင်မီ နှစ်နှစ်သုံးနှစ်ခန့် ၎င်းတို့လက်အောက်တွင် ဆက်လက်ရှိနေသင့်ကြောင်းဖော်ပြထားသည်။ ထို့အပြင် ပေါ်ဒေသများတွင်နေထိုင်ကြသူများအနေဖြင့်ပြည်မနှင့်ပေါင်းလိုသည့် ဆန္ဒမရှိဘဲ သို့မဟုတ် ပေါင်းလိုသည့်ဆန္ဒရှိလာသည့် အချိန်မရောက်မခြင်း ပြည်မနှင့်မဖြစ်မနေ မပူးပေါင်းသင့်ကြောင်း ဆက်လက်ဖော်ပြထားသည်။ ဗမာအမျိုးသားရေးခေါင်းဆောင်များက ဤစက္ကူဖြူစာတမ်းပါ မူဝါဒများကို သဘောမတူကြ ချေ။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လုံးဝလွတ်လပ်ရေးကို အင်္ဂလိပ်တို့ထံမှ ချက်ချင်း ရယူလိုကြပြီး တောင်တန်းရော ပြည်မပါ တပါတည်း လွတ်လပ်ရေး ရယူလိုကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် ၁၉၄၆ တွင် လွတ်လပ်ရေး တောင်း ဆိုရေးအတွက် အထွေထွေသပိတ်ကြီးတရပ်ပြု လုပ်ခဲ့ကြသည်။

မြန်မာပြည် မည်ကဲ့သို့ဖြစ်သင့်သည်နှင့်ပတ်သက်၍ ဗြိတိသျှအရာရှိတို့တွင်လည်း ကွဲပြားခြားနားသည့်အယူအဆများ ရှိနေခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအား ပြန်လည်သိမ်းပိုက်ရာတွင် ဦးဆောင်ခဲ့သူ လော့ဒ်မောင့်ဘက်တန် အနေဖြင့်မြန်မာနိုင်ငံသည် နောက်ဆုံးတွင် လွတ်လပ်ရေးရရှိရန် ၎င်းအနေဖြင့် ဆန္ဒရှိခဲ့သည်။ သူသည် မြန်မာနိုင်ငံကို အာဏာလွှဲပြောင်းရေးအတွက် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် ဖဆပလအဖွဲ့ကြီးတို့အား တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းဆွေးနွေးလိုသူဖြစ်သည်။ သို့သော် ဗမာပြည်ဘုရင်ခံဒေါ်မန်စမစ်ကဲ့သို့သောအရာရှိများက စစ်ကာလအတွင်းဂျပန်တို့ဘက်၌ရှိခဲ့ကြသည့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း သို့မဟုတ်အခြားခေါင်းဆောင်များနှင့်တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းရန်ဆန္ဒမရှိခဲ့ပေ။ ထို့နောက်

၁၉၄၆ တွင် ဗြိတိသျှတို့သည် ဘုရင်ခံ ဆာဒေါ်မန်စမစ်နေရာ၌ ဟူးဂိုးရန်စ် ကို အစားထိုးခန့်ထားခဲ့သည်။ သူသည် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၊ ဖဆပလတို့နှင့်အတူ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်လိုသူတဦးဖြစ်သည်။

ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးကာလအတွင်း အချင်းချင်းအင်အားပြိုင်ဆိုင်မှုများ ဆက်လက်တည်ရှိခဲ့ပြီး ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် တိုင်းပြည်ကိုဦးဆောင်ရန် စစ်တပ်မှ နှုတ်ထွက်ပြီး နိုင်ငံရေး

လောကသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ သို့သော် ပြိုင်ဘက် နိုင်ငံရေး သမားများက နိုင်ငံရေး

ဘက်တွင် ၎င်းတို့ကသာ တာဝန်ယူလိုကြသည်ဖြစ်ရာ သခင်ထွန်းအုပ်နှင့် အခြားနိုင်ငံရေးသမားတဦးက ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းကို စစ်တွင်းကာလအတွင်း ၎င်းပြုလုပ်ခဲ့သော လူသတ်မှုတခုနှင့်ပတ်သက်၍ တရားစွဲဆိုသင့်ကြောင်းအသရေဖျက်ရန်ကြိုးစားခဲ့သည်။ တဆက်တည်းမှာပင် သခင်သန်းထွန်း၊ သခင်သိန်းဖေ စသည့်ကွန်မြူနစ်တို့ကလည်းအလားတူစွာ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအား အသရေဖျက်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ ယင်းအကြောင်းအချက်ဖြင့် ၁၉၄၆ နိုဝင်ဘာတွင် ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ(CPB) ကို ဖဆပလ မှ ထုတ်ဖယ်ခဲ့သည်။

နောက်ဆုံး၌ ဗြိတိသျှတို့ နှင့် ဗမာအမျိုးသားရေးခေါင်းဆောင်များသည် ၁၉၄၇ ဇန်နဝါရီလတွင် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့သည်။ ထိုဆွေးနွေးပွဲမှာ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအပါအဝင် ကိုယ်စားလှယ် ခေါင်းဆောင်များအဖွဲ့သည် လန်ဒန်သို့သွားရောက်၍ ဗြိတိသျှဝန်ကြီးချုပ် ကလီမင်အက်တလီနှင့် တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသို့ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် တနှစ်အတွင်း လွတ်လပ်ရေးရရှိမည်ဖြစ်ပြီး ပြည်မအနေနှင့် တောင်တန်းဒေသများတစည်းတလုံးထဲပါဝင်ရေးကိုဆောင်ရွက်မည်ဟု ဖော်ပြပါရှိသော အောင်ဆန်းအက်လီစာချုပ်ကို ၁၉၄၇ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ၂၇ ရက်နေ့တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။ ယင်းစာချုပ်သည် မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးအတွက် အရေး

ကြီးသော်လည်း တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲ တက်ရောက်ခဲ့သူအားလုံးက လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ခြင်း မဟုတ်ပေ။ သခင်ဗစိန်နှင့် ဦးစော တို့က လက်မှတ်ရေးထိုးရန် ငြင်းဆိုခဲ့ကြပြီး တောင်တန်းဒေသခေါင်းဆောင်များက ၎င်းတို့အနေဖြင့် ဤစာချုပ်နှင့်ပတ်သက်၍ လောလောဆယ် မည်သည့်အချက်ကိုမျှ မထောက်ခံသေးကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့အချင်းချင်း စကားပြောဆိုကြရဦးမည်ဖြစ်ကြောင်း ဗြိတိသျှအစိုးရထံ အမြန်ကြေးနန်းရိုက်အကြောင်းကြားခဲ့သည်။

ဆွေးနွေးချက်

ဗြိတိသျှတို့က တောင်တန်းဒေသခေါင်းဆောင်များပေးလာသော ယင်းကြေးနန်းစာအား ပြန်လည်၍ တိုက်ရိုက်အကြောင်းပြန်ကြားခြင်းမရှိပါ။ ထိုစဉ်က ရှမ်း နှင့် အခြားလူနည်းစုတိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်များ သည် အောင်ဆန်း-အက်တလီစာချုပ်ချုပ်ဆိုခဲ့စဉ်က မည်သို့ မည်ပုံ ဆွေးနွေးခဲ့သည်ကို မသိရှိခဲ့ရပေ။ အကယ်၍၎င်း တို့သည် ဤညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲသို့ ပါဝင်တက်ရောက်နိုင်ခဲ့ကြလျှင် ဤသဘောတူညီချက်ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပါသလား။ သင်မည်သို့ ထင်သနည်း။ ထိုအခါ ထပ်ဆောင်း ပါဝင်လာနိုင်သည့် သဘောတူညီချက်များကို စာရင်းပြုလုပ်ကြည့်ပါ။ သို့မဟုတ် ထိုစဉ်က ဗြိတိသျှတို့ထံမှ အကြောင်းပြန်လာနိုင်မည့် ကြေးနန်းစာကိုရေးကြည့်ပါ။ ကြေးနန်းစာထဲ၌ ဗြိတိသျှတို့သည် တောင်တန်းဒေသ ခေါင်းဆောင်များအား မည်သို့အကြောင်းပြန်လိမ့်မည် ဟု သင်ယူဆပါသနည်း။

ပင်လုံစာချုပ်

ဗမာ့အမျိုးသားရေးခေါင်းဆောင်များက လွတ်လပ်ရေးရရှိရန်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေစဉ် တောင်တန်းဒေသခေါင်းဆောင်များကလည်း မိမိတို့ကံကြမ္မာကိုမိမိတို့ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်အားကာကွယ်ရန် ကြိုးပမ်းနေခဲ့ကြသည်။ ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် ရှမ်းစော်ဘွားများက ရှမ်းပြည်နယ် ပင်လုံမြို့တွင် ညီလာခံတရပ် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ အဆိုပါညီလာခံတွင် ရှမ်းစော်ဘွားအပါအဝင် ကချင်၊ ကရင် နှင့် ချင်းခေါင်းဆောင်များသည် ၎င်းတို့၏ အနာဂတ်အစီအမံများနှင့်ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ကချင်ခေါင်းဆောင်များက ပြည်မနှင့်ပူးပေါင်း၍ ပြည်ထောင်စုထူထောင်ရန် စဉ်းစားနိုင်ခြေတရပ်အား ညီလာခံ၌ ရှင်းပြရာ၌ “တောင်ပေါ်နေတိုင်းရင်းသားများအနေနှင့် မိမိတို့ရဲ့ လူမျိုး၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းနဲ့ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုကို ထိမ်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ပိုင်ခွင့်ဟာ အရေးကြီးဆုံးအချက်ဖြစ်ပါတယ်။ ဗမာခေါင်းဆောင်များက ဒါကို သိမြင်ပြီးတော့ တောင်တန်းသားတွေကို ကျောသားရင်းသားမခွဲခြားပဲ ညီရင်းအစ်ကိုကဲ့သို့ သဘောထားနိုင်ကြောင်း မှန်မှန်ကန်ကန်သက်သေပြဖို့ အဆင်သင့်ဖြစ်တဲ့အခါ ကျွန်တော်တို့ကလည်း လွတ်လပ်တဲ့ ဗမာပြည်နဲ့ နီးနီးကပ်ကပ် ဆက်ဆံနိုင်ရေးကို စဉ်းစားဖို့ အဆင်သင့်ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်” ဟု ပြောဆိုသွားပါသည်။

တိုင်းရင်းသား လူမျိုးအုပ်စု အတော်များများသည် ၎င်းတို့၏ဒေသများအား လွတ်လပ်သည့်မြန်မာနိုင်ငံအစိတ်အပိုင်းတရပ်ဖြစ်လာမည်ကို မလိုလားကြကြောင်း ဦးအောင်ဆန်း က သိမြင်ထားခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၄၆ ဒီဇင်ဘာတွင် ဦးအောင်ဆန်းသည် တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များ၏ထောက်ခံ

ပင်လုံညီလာခံတက်ရောက်လာသော တိုင်းရင်းသား ကိုယ်စားလှယ်များ

မှုကိုရရှိရန် တောင်တန်းဒေသများသို့ ခရီးထွက်ခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်အတော်များများက သူ့ကိုယုံကြည်ကြ ပြီး ကချင်ဒူးဝါး ဆင်ဝါးနောင်၊ ချင်းခေါင်းဆောင် ဝမ်သုမဝမ်၊ ပအိုဝ်စော်ဘွားစဝ်ခွန်ကြည်တို့က ၎င်းတို့၏လူထုနှင့်ဦးအောင်ဆန်းခေါင်းဆောင်သော ဗမာ့အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားသူများအကြား ဖြန့်ဖြေပေးသူကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ရသည်။ အခြားသော တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်အချို့က ပြည်ထောင်စုထဲ တွင် ပါဝင်ရန် မသေချာခဲ့ပေ။

ခေါင်းဆောင်များသည် ပင်လုံ၌ ၁၉၄၇ ဖေဖော်ဝါရီ (၇)မှ(၁၂)ရက်အထိ ပြည်ထောင်စုဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ဗမာ၊ ရှမ်း၊ ကချင်နှင့် ချင်းခေါင်းဆောင်များ ပါ

ဝင်ဆွေးနွေးကြပြီး ကရင်ခေါင်းဆောင်များက လေ့လာသူအဖြစ် တက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း မှန်၊ ရခိုင်၊ ကရင် နီနှင့် အခြားလူနည်းစုတိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များအား ဖိတ်ကြားခဲ့ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ ညီလာခံတွင်ဦးအောင်ဆန်းက တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များကို ပြည်ထောင်စုတွင် ပါဝင်ကြပါက တိုင်းရင်းသားများ အကျိုးရှိလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောဆို၍ တိုင်းရင်းသားတို့၏ သံသယအား ကင်းရှင်းစေခဲ့သည်။ “ဗမာတကျပ်ရလျှင်သင်တို့လည်းတကျပ်ရမည်” “တောင်တန်းဒေသများ မပါဝင်သည့် မြန်မာနိုင်ငံသည် ဆားမပါသည့် ဟင်းကဲ့သို့ဖြစ်နေမည်” စသည့် ပင်လုံညီလာခံ၌ ဦးအောင်ဆန်း ပြောဆိုခဲ့သည့် စကား နှစ်ရပ်မှာကျော်ကြားခဲ့သည်။ ရှမ်းစော်ဘွားစဝ်ရွှေသိုက် အစရှိသည့်တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်

များက ဦးအောင်ဆန်းကိုယုံကြည်ကြပြီး ညီညွတ်မှုရရှိရန် ညီလာခံတွင်အပြင်းအထန်ကြိုးပမ်းလာခဲ့ကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် ယခုအခါ ပြည်ထောင်စုနေ့အဖြစ်ကျင်းပပြုလုပ်သော ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၂)ရက်နေ့တွင် ခေါင်းဆောင်များသည် ပင်လုံစာချုပ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါစာချုပ်တွင် တောင်တန်းဒေသတိုင်းရင်းသားများကို အရေးပါသည့်ကတိကဝတ်များစွာ ပေးခဲ့သည်။ တောင်တန်းဒေသများ၏ နယ်တွင်းအုပ်ချုပ်ရေးအတွက် ပြည့်ဝသည့်ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးကို မူအားဖြင့် လက်ခံပြီး တောင်တန်းဒေသတွင် နေထိုင်ကြသည့် နိုင်ငံသားများ အနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီကျင့်သုံးသောတိုင်းပြည်များတွင် ရရှိခံစားရသော အခွင့်အရေးများနည်းတူ အခွင့်အရေးရှိခံစားရမည်ဖြစ်ကြောင်း ပင်လုံစာချုပ်၌ ဖော်ပြပါရှိပါသည်။

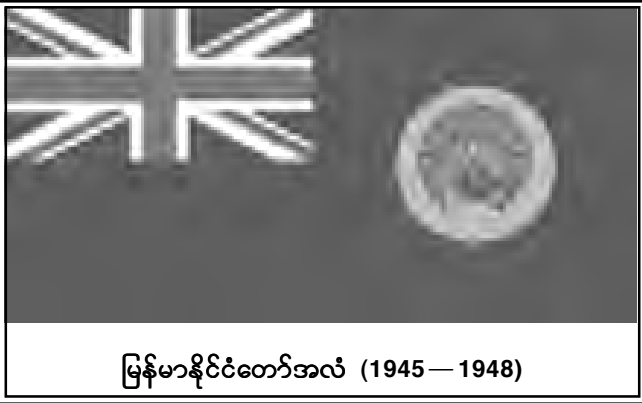
လွတ်လပ်ရေးအကြိုကာလ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုငယ်များနှင့် ညှိနှိုင်းရာတွင် ဗြိတိသျှတို့၏ အခန်းကဏ္ဍ

မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရရှိခါနီးချိန် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးအုပ်စုငယ်များနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ရာ၌ ဗြိတိသျှတို့သည်အရေးပါသည့်အခန်းကဏ္ဍတွင်ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ဗြိတိသျှနိုင်ငံရေးသမားများနှင့် အရာရှိများသည် ၁၉၄၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံကိုဆက်လက်မထိန်းချုပ်နိုင်တော့ကြောင်း သိရှိလာခဲ့ကြသည်။ လွတ်လပ်ရေး၊ လှုပ်ရှားမှု အလွန်အားကောင်းလာခဲ့ပြီး ရလဒ်အနေဖြင့် ဗြိတိသျှတို့သည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုငယ်များ၏ပြဿနာကို ချဉ်းကပ်ပုံ ပြောင်းလဲခဲ့သည်။

စစ်မတိုင်မီနှင့် စစ်အတွင်းကာလများ၌ ဗြိတိသျှတို့သည်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအုပ်စုငယ်များနှင့်နီးနီးကပ်ကပ်ဆက်ဆံမှုများရှိခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်အတော်များများကလည်း ၎င်းတို့သည် ဗြိတိသျှတို့၏ အစောင့်ရှောက်ခံ ခိုမေ

နီယံအဆင့် လွတ်လပ်ရေးဖြင့်နေထိုင်ကောင်းနေထိုင်ပြီးမြန်မာနိုင်ငံမှ လုံးဝလွတ်လပ်သော နိုင်ငံငယ်များဖြစ်လာရေးအား ဗြိတိသျှတို့ ကူညီလိမ့် မည်ဟု ယုံကြည်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မှ ပြန်လည်နာလန်ထူခါစတွင်ကား ဗြိတိသျှအင်္ဂလိပ်တို့ ကိုယ်၌တွင် စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးပြဿနာ များစွာ ရှိနေပြီးဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဗြိတိသျှတို့သည် ၎င်းတို့၏ကိုလိုနီနယ်မြေများမှထွက်ခွာရန် ကြိုးစားနေခဲ့ကြသည်။ ထို့ပြင်ဗြိတိသျှကိုလိုနီဖြစ်သော အိန္ဒိယနှင့် ပါကစ္စတန်တို့၏ ခွဲရေး၊ တွဲရေး ပြဿနာများကိုလည်း ဗြိတိသျှတို့ ဖြေရှင်းနေခဲ့ရသည်ဖြစ်ရာ ယင်းအခြေအနေများက ဗမာ့အရေးကို လွှမ်းမိုးခဲ့လေသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီ (၂) ရက်နေ့တွင် ဘုရင်ခံဟူးဂိုးရန့်စ်က အခြားအင်္ဂလိပ်အရာရှိတဦးဖြစ်သူ လော့ဒ်ဖက်ထရစ်လော့ရင်စ် ဆီသို့ အကြောင်းကြားစာတစောင် ပေးပို့ခဲ့သည်။ ယင်းစာ၌ “ပြည်မဟု ကျွန်ုပ်တို့သိရှိထားခဲ့ကြသောအစိတ်အပိုင်းနှင့် တောင်တန်းဒေသများဟု ကျွန်ုပ်တို့ သိရှိထားသည့်အစိတ်အပိုင်းများသည် မြန်မာတနိုင်ငံလုံးအစိတ်အပိုင်းများပင်ဖြစ်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် တခုတည်းသော မြန်မာနိုင်ငံဟူသော အခြေခံအယူအဆ စတင်သင့်သည် ယခင်ကတခုထဲရှိခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံသည် အနာဂတ်တွင်လည်း တခုထဲရှိရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ အန္တိမ ရည်မှန်းချက်သည် အချိန်တိုကာလအတွင်း၌ အမြဲတမ်းတခုထဲရှိသော မြန်မာနိုင်ငံဖြစ်ရေးဖြစ်သည်” ဟု ဖော်ပြထားရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ယင်းအနေအထားတွင် ရှိနေသော်လည်း ဗြိတိသျှတို့သည် တောင်တန်းဒေသတွင်နေထိုင်သူများ၏ ဆန္ဒအမှန်ကိုရှာဖွေပေးထုတ်ရန် သဘောတူညီခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဗြိတိသျှအင်္ဂလိပ်တို့သည် တောင်တန်းဒေသ အထူးစုံစမ်းရေးကော်မတီတရပ်ကို ဖွဲ့စည်းစေလွှတ်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၇ မတ်လနှင့်ဧပြီလများတွင် အဆိုပါကော်မတီသည်တောင်တန်းဒေသများသို့ သွားရောက်၍ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအစုအဖွဲ့ ၅၀ ခန့်တို့၏ ခေါင်းဆောင်များနှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ပြီး အနာဂတ်အတွက် ၎င်းတို့၏ဆန္ဒမည်သို့ရှိသည်ကို မေးမြန်းခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ စုံစမ်းရေးကော်မတီသည် ကွဲပြားခြားနားသည့်အဖြေများစွာကို ရရှိခဲ့ပြီး အချို့တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့်၎င်းတို့၏ အနာဂတ်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ မေးခွန်းများကိုဖြေဆိုရန် အဆင်သင့်ပြင်ဆင်ထားနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ အနာဂတ်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ တောင်ပေါ်ဒေသများတွင် နေထိုင်ကြသူများ၌ ကွဲပြားခြားနားသည့်အမြင်များစွာရှိခဲ့ကြသည်။ တခါတရံခေါင်းဆောင်အချို့သည် ၎င်းတို့၏ ဒေသခံနယ်သားများ၏ အမြင်နှင့်ကွဲလွဲစွာကိုယ်စားပြုထွက်ဆိုခဲ့ကြသဖြင့် အချို့ကိုသက်သေဖြင့်ထွက်ဆိုစေခဲ့သည်။ ယင်းသို့သောအကြောင်းများကြောင့်တောင်တန်းဒေသ စုံစမ်းရေးကော်မတီမှရရှိသော သက်သေထံထွက်ဆိုချက်များကို အသုံးပြု၍ မူဝါဒတရပ်ပေါ်ပေါက်ရန် ဗြိတိသျှတို့ အခက်တွေ့ခဲ့ကြသည်။

နောက်ဆုံး၌ ဗြိတိသျှတို့သည် တောင်တန်းဒေသလူနည်းစုများ၏ဆန္ဒကိုအရေးတယူဆောင်ရွက်ခြင်း မပြုလုပ်ရန် ဆုံးဖြတ်ပြီး ယင်းအစားတောင်တန်းဒေသလူနည်းစုတို့အား ဖဆပလ အဖွဲ့ကြီးနှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်စေခဲ့သည်။ ရလဒ်အဖြစ် ဗြိတိသျှတို့သည် ၎င်းတို့အားပစ်ပယ်ခဲ့သည်ဟု တိုင်းရင်းသားအချို့က မှတ်ယူခံစားခဲ့ကြလေသည်။

ဆွေးနွေးချက်

သင်သည် ၁၉၄၇ ကာလတွင် ဗြိတိသျှတို့၏နေရာအနေဖြင့် ရောက်ရှိနေလျှင် မြန်မာ့အရေးအား မည်ကဲ့သို့ ပြုလုပ်ဆောင်ရွက် မည်နည်း။ ဗြိတိသျှတို့ကဲ့သို့ ပြုလုပ်မည်လော (သို့မဟုတ်) ၎င်းတို့နှင့် ဆန့်ကျင်ဖက်ပြုလုပ်မည်လော။

၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ

၁၉၄၇ စက်တင်ဘာလအတွင်း မြန်မာ့ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေးဆွဲရေးအဖွဲ့က အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေး ညီလာခံတရပ် ပြုလုပ်ခဲ့ရာ ဗမာ၊ ရှမ်း၊ ကချင်၊ ရခိုင်၊ မွန်နှင့် ကရင် လူမျိုးတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်များ တက်ရောက်အဆိုတင်သွင်း၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဦးဆုံးဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းနိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေတွင် ပြည်မနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ ပြည်နယ်များကို ဖယ်ဒရယ်စနစ်အရ အာဏာခွဲဝေ သတ်မှတ်ထားသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်များကိုလည်းပြည်နယ်တခုတည်းအဖြစ်သတ်မှတ်ထားသကဲ့သို့ ပြည်မနှင့် (၁၀) နှစ်ကြာ ပူးပေါင်းပြီးနောက် ခွဲထွက်လိုက ခွဲထွက်နိုင်ခွင့်ကို ပေးအပ်ထားသည်။ ကရင်နီပြည်နယ်များကိုလည်း အလားတူသတ်မှတ်ထားပြီးအဆိုပါဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေအား ၁၉၄၇ စက်တင်ဘာ ၂၄ တွင် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံကို လွတ်လပ်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဗြိတိသျှတို့ စိတ်ပြောင်းသွားပြီး ဆက်လက်အုပ်ချုပ်နေမည့်အရေးကို အခြေခံ ဥပဒေရေးဆွဲရေးအဖွဲ့ကစိုးရိမ်သောကြောင့် ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေကိုအဆောတလျင်ရေးဆွဲခဲ့ကြသည်။ တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင် အများအပြားကို၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေကကြေနပ်မှုအပြည့်အဝမပေးခဲ့သော်လည်း ယင်းအခြေခံဥပဒေကို နောင်ကာလတွင် ပြောင်းလဲနိုင်ကြောင်း တိုင်းရင်းသားတို့ကို ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။

ဤဖွဲ့စည်းအုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အဓိကပြဿနာတရပ်မှာတိုင်းရင်းသားတို့၏ပြည်နယ်အခွင့်အရေးများမညီညွတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားအုပ်စုအချို့ဖြစ်သည့် ရှမ်းနှင့်ကရင်နီပြည်နယ်များတွင် ခွဲထွက်ခွင့်ပါရှိပြီး ချင်းကဲ့သို့သောတိုင်းရင်းသားများအတွက် သူတို့၏ပြည်နယ် သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးအာဏာများ ရရှိခြင်းမရှိချေ။

တချို့တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများသည်အခြားလူမျိုးအုပ်စုများထက် အင်အား၊ ဩဇာ ကြီးမားခဲ့သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒေသတခုနှင့်တခု ခွဲခြားပြုမူဆက်ဆံသည့် ရှေးကရှိခဲ့ဖူးသော အုပ်ချုပ်ရေးမျိုးကို ဗြိတိသျှတို့က ဆက်လက်ကျင့်သုံးခဲ့ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများအား လုံးသည် တပြေးညီတူညီသည့် အခွင့်အရေးများကို ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေတွင် မရရှိခဲ့ပေ။

ထို့အပြင် အခြားအရေးပါသည့်ကိစ္စရပ်များကိုလည်း ဤအခြေခံဥပဒေက ပေးနိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိပေ။ ကရင်၊ မွန်နှင့် ရခိုင် လူမျိုးတို့၏ ကိုယ်ပိုင်နယ်မြေဒေသများကို ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေ၌ ကတိပေးထားသော်လည်း မည်သည့်နေရာမည်မျှကျယ် ဝန်းသည် စသည်တို့အား ဆုံးဖြတ်ထားခြင်း မရှိပေ။ ကရင်လူ မျိုးတို့သည် ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သော စီးပွားရေး အနေအထားတို့ရရှိရန် မော်လမြိုင်ကဲ့သို့သော ပင်လယ်ထွက် ပေါက်မြို့ပါရှိသည့် ပြည်နယ်တစ်ခုကိုအလိုရှိခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ ပြဿနာများကို မဖြေရှင်းနိုင်သောကြောင့် တိုင်းရင်းသားလူ မျိုးအုပ်စု အတော်များများသည် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး ကို စတင်ပြင်ဆင်လာခဲ့ကြသည်။

၁၉၄၇အခြေခံဥပဒေတည်ဆဲကာလအတွင်းကိုးကွယ် ယုံကြည်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ပြဿနာများဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ဝန်ကြီး ချုပ်ဦးနုအပါအဝင်ဗုဒ္ဓဘာသာကိုးကွယ်သူအချို့ကဗုဒ္ဓဘာသာ ကို နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ်ပြဋ္ဌာန်းလိုကြသည်။ သို့သော် အ ခြားဘာသာများကို ကိုးကွယ်ယုံကြည်သည့် ခေါင်းဆောင်များ က သဘောမတူကြသကဲ့သို့ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းရှိစဉ်ကာလ ကတည်းက ဗိုလ်ချုပ်က ဘာသာတစ်ခုအား နိုင်ငံတော်ဘာ သာအဖြစ် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းကို သဘောမတူခဲ့ပေ။ နောက် ဆုံးတွင် ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနု၏ ဗုဒ္ဓဘာသာကို နိုင်ငံတော်ဘာသာ အဖြစ်ပြုလုပ်လိုမှုနှင့်ပတ်သက်၍ အပြန်အလှန်ညှိနှိုင်းသဘော တူညီချက်ရယူပြီး အောက်ပါအပိုဒ်များအား ၁၉၄၇ အခြေခံဥပ ဒေ၌ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။

၁။ နိုင်ငံတော်သည် ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံသား အများ စုက အတည်အလင်းကိုးကွယ်ယုံကြည်သည့် ဘာသာအဖြစ် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အထူးအရေးအထားကို အသိအမှတ်ပြုသည်။

၂။ နိုင်ငံတော်သည် အစ္စလာမ်ဘာသာ၊ ခရစ်ယာန် ဘာသာ၊ ဟိန္ဒူဘာသာနှင့် နတ်ကိုးကွယ်မှုပုံစံအမျိုးမျိုးကိုလည်း ပြည်ထောင်စုအတွင်း တည်ရှိဆဲအချို့ဘာသာများကဲ့သို့ အသိ အမှတ်ပြုသည်။

ဆွေးနွေးချက်

၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေမှ ကိုး ကွယ်ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများကို ဆွေး နွေးပါ။ ဦးနုအစိုးရလက်ထက်တွင်ထပ်မံထည့်သွင်းသော ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာစာပိုဒ်သည် ကောင်းမွန်သည့် အဖြေတရပ်ဖြစ်ခဲ့ပါသလား။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း။ သို့ မဟုတ်အဘယ့်ကြောင့်ထိုသို့မဖြစ်သင့်သနည်း။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် ဝန်ကြီးများအဖွဲ့ လုပ်ကြံခံရခြင်း

၁၉၄၇ခုနှစ် ဇူလိုင်လ၁၉တွင် သေနတ်များကိုင်ဆောင် လာသော လူတစ်စုသည် အမှုဆောင်ကော်မတီ အစည်းအဝေး ခမ်းမတွင်းသို့ဝင်ရောက်ပစ်ခတ်ရာ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်သ ခင်မြ၊ ဒီးဒုတ်ဦးဘချို၊ မန်းဘခိုင်၊ စဝ်စံထွန်း၊ အဗ္ဗဒူရာဇတ်၊ ဦး ဘဝင်း၊ ဦးအုန်းမောင်နှင့်ကိုထွေးတို့ ကျဆုံးခဲ့ရသည်။ အဆိုပါ ကျဆုံးခဲ့ရသူအများစုမှာ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ ဖြစ်သော ကြောင့် ယင်းလုပ်ကြံမှုသည် တိုင်းပြည်ကိုဒုက္ခကြုံစေခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ ခေါင်းဆောင်မှုမရှိဘဲ မြန် မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရရှိရန် အလွန်ခက်ခဲလိမ့်မည်ဟု လူအ များထင်မြင်ခဲ့ကြသည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် ထိုအချိန်၌ အသက် ၃၁ နှစ်သာရှိသေးသော်လည်း အခြားခေါင်းဆောင် များထက်ပင် သူ့ကို လူအများကယုံကြည်ကိုးစားခဲ့ကြသည်။ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်အတော်များများက ယင်းသို့ မြန်မာနိုင်ငံ ရေးခေါင်းဆောင်များကျဆုံးခြင်းအတွက် ဝမ်းနည်းကြောင်းသ ဝဏ်လွှာများ ပေးပို့ခဲ့သည်။ ဤကဲ့သို့လုပ်ကြံခံရသဖြင့်ကျဆုံး ခဲ့ရသော မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးခေါင်းဆောင်များအား အမှတ်ရ သောအားဖြင့် ဇူလိုင်လ (၁၉) ရက်နေ့ကို အာဇာနည်နေ့အ ဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံ၌ သတ်မှတ်ကျင်းပခဲ့ကြသည်။

ယင်းလုပ်ကြံသတ်ဖြတ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ပြိုင်ဘက်နိုင် ငံရေးသမား ဦးစောအား တရားစွဲဆိုခြင်းခံရသည်။ ဗိုလ်ချုပ် အောင်ဆန်းမရှိခဲ့လျှင် ယင်းနေရာအား ဗြိတိသျှတို့က ဦးစော ကိုပေးလိမ့်မည်ဟု ဦးစောထင်မှတ်ခဲ့လေဟန်ရှိသည်။ သို့သော် ဦးစော တွက်ဆမှုမှားခဲ့လေသည်။ အခြားလူများ သို့မဟုတ် အခြားသောအဖွဲ့အစည်းများကလည်း ယင်းကဲ့သို့တွက်ဆ၍ လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်မှုတွင် ပါဝင်နိုင်ကြောင်း လူအချို့က ထင်မြင် ခဲ့ကြသည်။

အဆိုပါလုပ်ကြံသတ်ဖြတ်မှုကြီးဖြစ်ပွားပြီးနောက် အမှု ဆောင်ကောင်စီ၏ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဦးနုအား ပေးအပ်ခဲ့သည်။ သူ သည် ဤရာထူးကိုအမှန်တကယ်မလိုချင်ခဲ့သော်လည်း ဥက္ကဋ္ဌ အဖြစ်ဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ၁၉၄၇ အောက်တိုဘာသို့ ရောက်သောအခါ ဦးနုသည် ဗြိတိန်နိုင်ငံ သို့သွားရောက်၍ မြန်မာလွတ်လပ်ရေးအတွက် နောက်ဆုံးပြု လုပ်ရမည့် အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို ဗြိတိသျှဝန်ကြီး ချုပ် ကလီမန်အက်တလီနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခဲ့သည်။ လန်ဒန်၌ ခေါင်းဆောင်များချုပ်ဆိုခဲ့သော နု-အက်တလီစာချုပ်အရ ၁၉၄၈ ဇန်နဝါရီလထဲတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် လွတ်လပ်သောသမ္မတနိုင် ငံဖြစ်လာမည်ဟု ဖော်ပြပါရှိပါသည်။